

הגבורה

חודש ארגון התשע"ו

חוברת בניס

[תוכן העניינים]

5.....שבטים גלעד-דביר: גבורה חברתית.....5

7.....פעולת פתיחה: מאני לאנחנו.....7

13.....פעולה ראשונה: רגישות חברתית.....13

17.....פעולה שנייה: עולם חסד ייבנה.....17

21.....נספחים.....21

29.....שבטים הראל- נוזה: גבורת המידות.....29

31.....פעולת פתיחה: גבורת המידות.....31

35.....פעולה ראשונה: סור מרע.....35

39.....פעולה שנייה: ועשה טוב.....39

34.....נספחים.....34

57.....שבטים מעוז- נחלה: גבורת היצר.....57

59.....אל המדריך.....59

61.....פעולת פתיחה:אנחנו גדולים.....61

67.....פעולה שנייה: תורה תבלין.....67

71.....פעולה שלישית: אין ייאוש בעולם כלל! יש תקווה!.....71

83.....פעולה רביעית:סור מרע ועשה טוב.....83

98.....נספחים.....98

95.....השבט החדש: גבורת הרוח.....95

97.....פעולת פתיחה.....97

101.....פעולה ראשונה: בואי הרוח.....101

105.....פעולה שנייה: יהודי מתורבת.....105

115.....נספחים.....115

גבורה חברתית

שקטם נלמד - דבור

גבורה

בהוצאת תנועת הנוער "אריאל"
רח' הקבלן 41, הר-נוף ירושלים
טלפון: 02-6510822, פקס' 02-6510823
דוא"ל: ariel@tariel.org

חודש ארגון, חשוון תשע"ו

כותבים:

נתנאל גבאי
שלמה יעקובסון
אורי ממן

עריכה:

אורי ממן

עריכת לשון:

חנה גולדמינץ.

הנחיה:

דביר עמיאור, ראש תחום בנים.

הדפסה:

דפוס ABC

יכולים לדבר ולכן ייאלצו לסמן בידיהם לקבוצת הפיסחים (העיוורים אינם רואים תנועות ידיים), הפיסחים יעבירו את המידע לעיוורים ויכוונו אותם במשך כל ההליכה על הגשר. לבסוף - העיוורים ירימו את הפיסחים עליהם ויעבירו אותם אל אי האילמים.

הערות:

שימו לב שאין סכנה שחניכים יפלו וימעדו מהגשר.

אם קשה לחניכים לסחוב זה את זה, קבע שאפשר שהפיסחים יעברו עליהם בשיבה או בכל צורה יצירתית אחרת.

נבחר עם החניכים: האם יש אפשרות לעזור לבד באיחוק הזה?

מה נותנת לנו העבודה יחד?

העבודה יחד נותנת לנו את האפשרות ליצור משהו. על-אף שאנחנו אנשים שונים עם מחשבות שונות וכל אחד חצה בצבצב משהו אחר, אנחנו חייבים ללכת כמות כבי להתקבץ. קשה לצאת מהקופסא שלנו, ולחשוב חוץ מ"אנחנו", אבל זו הצדק היחידה לעשות וליצור. גם בשבט, גם בכיתה, גם במשפחה - זו עבודה חברתית

שלב 2: הצגה - התפוז הסיני.

זה הסיפור, כצאי להפיק אותו להצגה:

בעיר אחת, רחוקה ומבודדת. גר איש עשיר. היה לו הכול! הוא החזיק בחברה גדולה ומשרתים רבים עבדו בביתו.

באחד הימים, חלה בנו של העשיר. הוא הלך עמו לכל הרופאים בעיר, אך איש מהם לא מצא תרופה למחלתו. הרחיק העשיר ונסע עם בנו לארצות אחרות, אך גם בהן לא נמצא מזור למחלת הבן.

לאחר מסעות וחיפושים לרוב נואש העשיר ושב אל ביתו דואג. אחד מחכמי העיר ראהו במצבו ושאל: "מדוע אתה דואג כל כך, ידידי?"

"הו, ענה העשיר, בני חולה מאוד, שום רופא לא מצא את התרופה שתעזור לו ואני חושש שכלל אין בנמצא תרופה

למחלתו!"

"מהי המחלה?" שאל החכם.

סיפר לו האיש העשיר ועיני החכם אורו:

"אני מכיר תרופה! אך עליך לעבוד קשה כדי למצוא אותה!"

"אעשה כל מה שתגיד!" ענה העשיר.

"סע אל סין הרחוקה, ומצא בה תפוז. תפוז סיני. תפוז קטן ועסיסי, מיד אכתוב לך את המתכון להכנת התרופה מהתפוז."

שמח העשיר עד מאוד, הודה לחכם וארז את חפציו. הוא נסע אל סין הרחוקה.

ימים רבים ארך המסע. משהגיע לסין, רץ העשיר אל השוק לקנות תפוז סיני, אך אבוי! התפוזים אזלו לחלוטין!

העשיר לא נכנע, הוא חיפש בכל רחבי הממלכה הסינית ופיזר את כספו כדי למצוא תפוז סיני אחד עד ש..

מצא אותו, בקצה המדינה, על עץ.

בשמחה רץ אל התפוז אחז בו ו..

באותו רגע התנגש בו אדם אחר בעוצמה: "מה נראה לך שאתה עושה!?" נהם האיש.

"היי! זה התפוז לבן שלי! אמר העשיר, למה אתה לוקח אותו?"

"זוהי התרופה למחלה של הבן שלי! ענה האיש השני, הבן שלי חייב אותה כדי להירפא!"

רבו והתקוטטו השניים, אף אחד מהם לא ויתר על התפוז.

רק לעת ערב, עבר שם עובר אורח, "מה קרה?" שאל.

סיפרו לו השניים את הסיפור.

"פתחו את המתכונים לתרופה!" יעץ להם.

פתחו שניהם את דפי המתכונים, העשיר קרא מן הדף בקול:
עליך לקחת את קליפת התפוז ולטחון אותה עד דק..
"קליפת התפוז?! נזעק האיש האחר, לי כתוב לקחת את המיץ של התפוז.
הסתכלו הם זה על זה, והתביישו.

בדיוק כזו במשחק הראשון, שוב אנחנו מוצאים את עצמנו חייבים את החברים שלנו, איננו יכולים באמצעותם. שוב אנחנו חייבים להתגבר על עצמנו, ולעבוד יחד.
גבורה חברתית, כזו שראינו באן. מתחילה בנו עצמנו. כשאנחנו עוברים לראש את הצורך שלנו לעשות הכול לבד, אנחנו מתקדמים, יחד עם כל החברים שלנו.

ניצור דיון:

מה בסך הכול, היו צריכים שני האנשים? להביט אל תוך המתכון, לעצור את עצמם לרגע, להתגבר על הרצון שלהם לקחת את התפוז לעצמם ולשים לב שבעצמם הם יכולים להסתדר ביניהם מצוין.

האם גם בשבט יש ויכוחים כאלו? ויכוחים שיכולים להיגמר בצורה פשוטה? איך נוכל להתגבר על עצמינו ולפתור את הבעיות?

כמתפתח ויכוח, או אפילו מריבה, אפואים מה שאנחנו צריכים הוא אנסות... לבד. אין זה פשוט, הרי אנו באנויים שאנו הצובקים, שהצב השני חמש אינו בסדר. בכל זאת אנו נושכים שפתניים ויושבים לבד. גם כאן נדרשת גבורה חברתית. הריכז רק בעצמו מונע ממנו לקיים צו שיה ו להתקדם לתוכן בעיות.

שלב ג: משחק לסיום

נפרוס את השמיכה על הקרקע ונעמיד עליה את החניכים.

נבקש מהם להפוך את השמיכה מבלי שאף לא אחד מהם ירד ממנה תוך כדי ההיפוך.

נסכם:

מה למצנו מהמשחק האחרון?

האם אנחנו יכולים לעבוד לבד במשחק הזה?

[פעולה ראשונה]

מטרות הפעולה:

החניכים ילמדו מהי רגישות חברתית.

החניכים יחשבו היכן הם יכולים להשתמש בה בחיי היום-יום שלהם.

שלב א: משחק

נשחק את המשחק "חזירים קפיטליסטים":

נחלק לכל חניך שני פתקים, בשני צבעים שונים. (לדוגמא אדום וירוק)

כעת נציג לחניכים חבילת סוכריות. ונסביר את כללי המשחק.

בכל פעם שהמדריך מכריז על צליל מוסכם, כל חניך ירים פתק אחד:

אם כל החניכים ירימו את הפתק הירוק, כל חניך יקבל סוכריה אחת.

אם חניך אחד בלבד ירים פתק אדום וכל השאר ירימו פתק ירוק, הוא יקבל שתי סוכריות וכל השאר יקבלו סוכריה אחת.

אם שני חניכים ומעלה ירימו פתק אדום, אף חניך אחד לא יקבל סוכריה.

אסור לחניכים לתאם מראש מה להרים.

הערה: רצוי לשנות את האחוזים ביחס למספר החניכים בשבט. (למשל בשבט קטן מספיק חניך אחד על מנת לפסול את כולם)

אחרי מספר סבבי (3-5) נבין עם החניכים: האם הראינו פתק אדום? למה?

יכול להיות שחשבנו רק על עצמינו? אלא אכפת לנו מהחבר שיושב לידינו?

נצחק סיכום - אם כל החניכים היו מרימים תמיד ירוק, כולם היו מרוויחים מאש סוכריות, עכשיו ייתכן שכולם הפסידו.

שלב 2: סיפור.

המקום המה בני אדם, המונים באו לחלוק כבוד לרב הגדול.

הרב מרדכי אליהו עמד לצאת מן הכותל המערבי והוקף בהמוני בית ישראל. כולם רצו ברכה, עצה או לנשק את היד של הרב הקדוש.

ההמולה הייתה רבה, חלק מן האנשים נצמדו אל השביל שעמד לעבור בו הרב וכולם חיכו לצאתו.

הרגע הגיע, משמשיו של הרב האיכו בקהל: " בבקשה לתת לרב לעבור! הרב מוכרח להמשיך, נא לא לעכב עוד את הרב.

הקהל נצמד אל הרב, רק ברכה, רק מבט אל הרב מרדכי אליהו.

פתאום, משום מקום, הופיע ממש מול הרב ילד, ילד קטן.

שלום הרב, הוא אמר מול עיניהם המשתאות של כולם. "יש לי מזוזה ביד, הרב יכול לבדוק לי?"

הקהל עמד בהלם, עכשיו?! לבדוק מזוזה?!

הרב אליהו רק חיך, נטל אל המזוזה מידו הקטנה של הילד והחל לבדוק אותה.

שום דבר לא לחץ, הוא לא מיהר לשום מקום. רק לבדוק מזוזה שהביא לו ילד קטן.

כיותר, ושוב עוברים תמונה. כולן להיות השבילים, אומרים להיות בין הקטנים. צוקא
באלו שאינו אוהבים שאין פונים אלינו, אנחנו צריכים לזכור שגם האחרים מרגישים
בצוקא אותו הצבר. טיפה התייחסות לחבר שלינו, גם אם הוא מרגיש שיש. אתמול
מכיתה א' בבית ספר, לחבר סלא כן-כך מצליח באימונים או משחק ממש שרוע. גבורה
מברנית היא היכולת להתגבר על הרצון להיות מוכב בעצמו ולהצליח להתייחס למו
שסביבי, לפרט רגשות לקשיים שלו ולעצור.

שלב ג: משחק אסוציאציות.

נניח במרכז כרטיסיות עם ציורים שונים. נעורר דרכן דיון: היכן אנחנו פוגשים בחיים שלנו בצורך להתגבר?

למשל: כדורגל - בזמן המשחק אנחנו נתקלים במצבים שבהם יש חבר שאינו משתתף או בשאלות האם למסור או לנסות להבקיע לבד וכולי. נרים כרטיסיה עם ציור של כדורגל ונשאל איפה שייכת גבורה בנושא הזה?

פח זבל - עזרה להורים גם כשלא מתחשק, או עזרה לאחים.

ספר לימוד - לעזור לחבר ללמוד למבחן.

חיך - לחייך לאנשים שסביבי. נהג אוטובוס קופאית במכולות ועוד.

חשוב להתחבר לחיי היום יום של החניכים, בעזרת הכרטיסיות אפשר להגיע גם לאירועים שקשורים לשבת, לשכונה או לבעיה קרובה.

סיכום: לסיכום אפשר לחלק לחניכים את 'פנקס המעקב האישי.

נכון עם החניכים:

מה אתם מוסיבים על הסיפור? מה מיוחד במעשה של הרב אליהו?

לפעמים קורה שאינו פונים אליהו אחר בשבת, באלו שהוא קטן יותר? באלו שאנחנו מרגישים שאנחנו טובים ממנו?

איך הייתה ההרגשה כשמישהו צבול, או אפילו מישהו בשבת פנה אלינו וסייע?

לפעמים בחברה אנחנו נתקלים בהתנגשות בין הרצון שלנו, שמאוד רוצה להתקיים, אל מול הרצון של החבר שלנו, איך אנחנו יכולים להתגבר על הרצון שלנו לטובת רצון החבר או החברים?

בכל שנה בחיים, לא נעים אם לא פונים אלינו, כל החיים אנחנו עוברים מתמונה אל תמונה. בכל תמונה אנחנו מתחילים בקטנים, וצבים עם הזמן. עם שנהיה השבילים

[פעולה שנייה]

מטרות הפעולה:

החניכים ילמדו על מעלת הנתינה.

החניכים יבינו כי גבורה חברתית יוצרת חברה שהרצון שלה הוא להרבות בנתינה ובמעשי חסד.

שלב א: משחק

יש'ך שקל?

נעמוד במעגל ונבחר חניך אחד שעליו להסתובב בין כולם ולשאול כל חניך בתורו: "אחי, יש'ך שקל?", עליו לעשות זאת בצורה שתגרום לחניך שמולו לצחוק. על חניך שנשאל לענות בפנים רציניות ובטון מכובד "אני מצטער מאוד אדוני אבל אני עבדתי בשביל השקל הזה והוא שלי". חניך שצחק מחליף את החניך במרכז ומתחיל גם הוא לשאול.

בתום המשחק נשאל את החניכים אם הם זוכרים מקום אשר בו כל אחד חי לעצמו. נציג בפניהם את המשנה במסכת אבות האומרת: "שלי שלי, ושלך שלך זו מידה בינונית. ויש אומרים זו מידת סדום" (אבות פרק ה, יג), באופן הזה העולם אינו יכול להתנהל, מכיוון שכל אדם זקוק מידי פעם לעזרה, ומעבר לכך חברה כזו מגדלת אנשים אנוכיים המרוכזים אך ורק בעצמם.

שלב ב: סיפור.

סיפור 'העבירי את צה האלה'

הוא בקושי ראה את הזקנה העומדת בשולי הכביש, אבל אפילו באור הקלוש של שעות בין הערביים, הוא הבחין בנואשותה. הוא עצר את מכוניתו ליד המרצדס שלה, יצא והתקרב לעברה.

על אף החיוך שעל פניו, הזקנה דאגה. אף נהג אחד לא עצר בשעה האחרונה. האם הוא יפגע בה?

הוא לא נראה בטוח כל-כך, הוא נראה עני ורעב. הוא יכול לראות

שהיא חוששת מפניו. העמידה שלה בקור הזה... הוא ידע איך היא מרגישה, זה היה רעד שרק אימה יכולה לגרום לו. "אני פה בשביל לעזור לך גברתי" הוא אמר, "למה שלא תחכי באוטו? חם שם ונעים. אגב, אני בריאן אנדרסון."

פנצ'ר בגלגל היה כל הסיפור, אבל בעבור אישה מבוגרת, זה היה מספיק קשה. בריאן זחל מתחת לאוטו וחיפש מקום לחבר את הג'ק, הוא נשרט בברכיים מספר פעמים, אך בכל זאת המשיך... על-אף שהתלכלך וידיו כאבו, לאחר זמן-מה סיים להחליף את הגלגל. תוך כדי הברגת הברגים בחזרה, היא פתחה את החלון והחלה לשוחח אתו, היא אמרה לו שהיא מסייבת לואיס, והיא רק עברה באזור. היא לא הפסיקה להודות לו על שנחלץ לעזרתה. בריאן רק חייך וסגר את תא המטען שלה. האישה שאלה כמה היא חייבת לו? כל סכום שהיה אומר לה, היה מקובל בעיניה, שכן היא כבר דמיינה את כל הדברים האיומים שהיו עלולים לקרות לה, לו לא היה עוצר. בריאן לא חשב אפילו פעם אחת על קבלת תשלום, זו לא הייתה עבודה בשבילו. הוא עצר לסייע לאדם במצוקה, ואלוקים יודע שיש הרבה אנשים בעבר שנתנו לו יד וסייעו לו כשהיה זקוק לכך. כך הוא חי כל חייו, ומעולם לא עלה בדעתו לנהוג אחרת. הוא אמר לה כי אם היא באמת רוצה לגמול לו בחזרה, אז בפעם הבאה שתראה אדם הזקוק לעזרה- שתסייע לו, ותיתן לו את העזרה שלה הוא זקוק. "ותחשבי עלי" הוא הוסיף. הוא חיכה עד שהיא התניעה ונסעה. זה היה יום קר ומדכא, אבל הייתה לו הרגשה טובה כשהתקדם לעבר הבית שלו, נעלם אל תוך החשיכה.. כמה קילומטרים בהמשך הכביש האישה ראתה בית קפה קטן והיא נכנסה לאכול משהו ולהתחמם מעט, לפני שתעבור את כברת הדרך האחרונה בדרך לביתה...

המסעדה הייתה אפלולית ומלוכלכת, בחוץ היו שתי משאבות דלק ישנות, כל הנוף היה מוזר בעבורה ולא מוכר. המלצרית פנתה אליה, והביאה לה מגבת נקייה לייבש את השיער הרטוב שלה. היה לה חיוך מתוק, כזה- שאפילו עמידה על הרגליים במשך כל היום, לא היה יכול למחוק. האישה הבחינה בכך שהמלצרית הייתה כמעט בחודש השמיני להריונה, אבל היא לא נתנה לכאבים

ולמתחים לשנות את יחסה ללקוחות. האישה הזקנה חשבה לעצמה איך אדם שיש לו כל-כך מעט, יכול להיות כזה "נותן" לאדם זר. ואז היא נזכרה בריאן.

כשסיימה את ארוחתה, היא שילמה בשטר של מאה דולר. המלצרית מיהרה להביא לה את העודף המגיע לה, אך האישה הזקנה נעלמה מעבר לדלת, וכשהמלצרית שבה היא כבר לא נראתה. המלצרית התפלאה לאן יכלה האישה ללכת, ואז היא הבחינה בדבר מה שהיה רשום על המפית. דמעות עמדו בעיניה כאשר היא קראה את דברי האישה: "אינך חייבת לי דבר, גם אני עמדתי במצבך ומישהו סייע לי, באותו האופן שבו אני מסייעת לך. אם את באמת רוצה לגמול לי בחזרה, כל מה שעליך לעשות הוא לא לתת לשרשרת האהבה הזאת להינתק על ידך..." מתחת למפית היו מונחים ארבעה שטרות נוספים של 200 דולר ... היו שולחנות רבים לפנות, קעריות סוכר למלא, ואנשים לשרת, והמלצרית הצליחה לעבור עוד יום. כשהיא שבה הביתה מהעבודה, ושכבה לישון אותו לילה, היא חשבה על הכסף, ועל מה שהאישה הזקנה רשמה. איך היא יכלה לדעת כמה היא ובעלה זקוקים לזה כל-כך? עם התאריך המשוער ללידה בחודש הקרוב, זה היה יכול להיות קשה ביותר. היא ידעה כמה הם דואגים בזמן האחרון לפרנסה, כמה קשה העבודה שלה. רגע לפני שנרדמה לחשה לעצמה "נעביר את זה הלאה..."

(מתוך 'אוניברסיטה של החיים')

שלב ג: משחק 'העבר הלאה'

נעמיד את החניכים במעגל ונבחר נציג, שיתחיל את המשחק.

החניך יפנה את שתי הידיים שלו אל חניך אחר במעגל ויצעק:

ההאאא!!

החניך ש"קיבל" את המסירה מהחניך הראשון צריך להעביר אותה אל חניך אחר. הוא יכוון את הידיים אל חניך שירצה וימשיך" הההההאאא!!

נספחים

משחקים:

21 - על החניכים לספור עד 21. אסור לשני חניכים לומר מספר יחד. אם שני חניכים אומרים מספר יחד, הקבוצה מתחילה לספור מהתחלה.
 המסר: דרך המשחק אפשר לפתוח דיון על שימת לב לחברים ועל התגברות על הדחף לבטא רק את עצמנו.

לחצות את האורסט - מחלקים את השבט לשתי קבוצות. כל קבוצה עומדת על הכיסאות בצד אחד של החדר. עליה לעבור לצד השני בלי לרדת מהכיסאות. הקבוצה שמגיעה ראשונה מנצחת.
 המסר: שיתוף פעולה, פרגון הדדי, ושימת לב לחברים.

הצעות ליישום נושא:

התנדבות חברתית בסביבה הקרובה.
 קמפיין בשכונה או ביישוב, המעורר את התושבים למודעות לבעיה מסוימת שקיימת (זהירות בדרכים, חניית נכים, לכלוך בסביבה, רעש בסביבה וכו').
 פרויקט אמירת בוקר טוב לאנשים 'שקופים ברחוב'.
 התרמה של מוצרי מזון במרכזי קניות לעמותות חסד. אפשר לקרוא חג פסח.

רעיון לתערוכה:

ציור של הארץ או העולם המורכבים מדמויות של אנשים (רגישות לסביבה).
 אפשר ליצור שני זוגות משקפיים: משקפיים אטומים ומשקפיים שדרכם רואים את הזולת.
 קיר עם סיפורים אישיים של החניכים על גבורה חברתית.

בכל פעם שמישהו "משגר קריאה אל חניך אחר, שני החניכים הצמודים ל"משגר" ירימו את ידיהם למעלה, ינענעו אותן ימינה ושמאלה וישמיעו צליל מוסכם כלשהו. (אווו)

נסביר- במשחק מי שקיבל מיד העביר הלאה. כאשר אנחנו נותנים למישהו, גומלים עמו חסד, זה יוצר אצלו רצון להיות גם הוא בעל חסד כי הוא רואה עד כמה זה עזר לו. כך בעצם נוצר מעגל קסמים ההולך ומתרחב עוד ועוד. כל מעשה חסד יוצר עוד ועוד גלים של טוב בעולם. כך בזכות אדם אחד שהתגבר על הנטייה להיות מרוכז רק בעצמו ועשה חסד עם אדם אחר מתרבים בעולם גיבורים כאלה עוד ועוד.

כאן נעבור לחלק המעשי:

ננסה לחשוב עם החניכים איפה הם יכולים לעשות חסד עם אחרים:

לחייך ולשמח אנשים אחרים.

להגיד תודה לנהג באוטובוס ולקופאית במכולת.

לעזור לחבר בלימודים.

להתחבר לחבר שאין לו כל כך חברים.

לעזור להורים.

לכבד את האחים הקטנים ואת הילדים הצעירים בבית הספר ועוד.

לאחר מכן, נחשוב אתם איך כשבט אנחנו יכולים לנצל את כוחנו ולעשות מעשה חסד בעל משמעות גדולה. כאן נעורר דיון עם החניכים, נבחן אלו צרכים החניכים מזהים בסביבה או בארץ וכיצד אנחנו בתור שבט פועלים לתיקונם. נבחר נקודה אחת שבה אנחנו רוצים להוסיף חסד ונתחיל לעבוד יחד למימוש הפרויקט.

כדאי לבחור פרויקט בר ביצוע, בהתאם לגיל, לגודל השבט וכולי.

רצוי לבחור בפרויקט מתמשך שיימשך הלאה לאחר חודש ארגון, כך השפעתו תהיה גדולה יותר ומתמשכת.

מדריך יקר, זכור: פרויקט מוצלח של עשיית חסד יכול להשאיר רושם חזק וארוך טווח אצל החניכים ולהוות סיכום והפנמה חזקה של הנושא.

רעיון להצגה:

דני הוא ילד שגדל עם כובע מצחייה. המצחייה אינה מאפשרת לו להרים את העיניים אלא לראות רק את עצמו. כך הוא מסתובב בעולם, מרוכז אך ורק בעצמו (אפשר להציג מספר סצנות הממחישות את ההתנהלות שלו בבית, בבית הספר ובמקומות נוספים). יום אחד הוא מקבל מתנה מיוחדת וסודית- כובע חדש ללא מצחייה. פתאום הוא מתבונן מסביב ושם לב שיש סביבו אנשים רבים שהוא יכול לעזור להם. זהו המבנה הכללי, אפשר לפתח את הרעיון לכיוונים שונים, הרימו כנפיים עם היצירתיות שלכם!

שירים בנושא:

כולנו כאחד / יידל ורדיגר
הילד הכי קטן בכתה / עוזי חיטמן
אהלן וסהלן / ישי ריבו

סיפור

סקיפס / הכבאי אילון

כמעט שלא הבחנתי בה, באותה אישה, ואילולי הבחנתי בה, בהם בוודאי לא הייתי מבחין.

היה זה יום שישי, השעה שלוש אחר-הצהריים בקירוב. בדרכי הביתה נכנסתי אל אחת מרשתות המזון לקנות מצרכים אחדים שחסרו לנו לכבודה של שבת. המקום הומה אדם, נחפזים למלא עגלתם מן השפע הגדול, אצים רצים, ממהרים. שעון החול אוזל, החמה שמה פעמיה מערבה ועוד מעט קט השבת תאיר פניה. תורות ארוכים השתרכו לעבר הקופות. ההמתנה ממושכת, מייגעת, עומדים בחוסר מעש. בימות החול מנוחה היא דבר מעייף...

אני מניח כי כל אותה שעה שבה עמדתי עטוף מחשבות סתמיות, אף היא הייתה שם. מן הסתם הייתה שם גם אתמול, גם שלשום.

אולי הייתה שם בכל אותן פעמים בהן ערכתי כאן קניות. תחילה לא הבחנתי בה כלל. היא נמנית על הזן הזה של הבריות שאין העין שולטת בהם, לא כל שכן כאשר העין מוקפת מדפים מלאים על גדותם במיני פיתוי ומתיקה. במה השתנתה הפעם הזאת שבה נפקחו עיניי וראיתי? נעים היה לי לומר כי כוחי עמד לי להסיר את הלוט מעיניי, אך לא כך היה הדבר. דומה כי זכיתי להבחין בה רק לאחר שראיתי כי האדם שעמד לפניי לא השגיח בה כלל ועיקר. הוא התעלם, אותו האיש, פשוט התעלם, לא עלה על דעתו לשלח לעברה אף לא מילה קטנה של הכרת תודה, ואולי כלל לא שת ליבו לכך שידיה טיפלו ביעילות בשפע המצרכים, אורזת, קושרת ולבסוף מניחה בסדר מופתי בעגלה. והיא... ראיתי בפניה, היא לא ציפתה שיודה לה ולא כאבה את שתיקתו, סוף סוף היא את תפקידה ממלאת...

כמעט השלימה האורזת מלאכתה, אך חפיסת הקמח, שקרע נפער בשוליה, התפזרה לכל עבר, ונתנה סימניה במוצרים שזה עתה ארזה. "סליחה אדוני", היא אמרה, מבטה מבויש, כאילו בה תלויה האשמה, והחלה לנקות את הקמח בכל כוחה. משהוא במילה "אדוני" שיצאה מפיה הרעיד את לבי, זו לי הפעם הראשונה בה שמעתי את המילה הזו מפיה של אישה שהתכוונה למשמעותה הפשוטה, "אדוני". ביקשתי לסייע במלאכתה, אך היא סירבה, ובחלוף כמה רגעים שאריות הקמח נמוגו והאישה מיהרה להביא שקית אחרת מן המדף. משתמה מלאכתה של האורזת, שילם האדון חשבונו לקופאית, נטל את העגלה, והפטיר: "הכול כאן כל כך איטי, עוד מעט שבת, אנשים לא מבינים?!"

קל להן, לעיניים, לעמוד על המוטל עליהן מתוך כישלונם של אחרים, וכיוון שנחמץ לבי לנוכח התעלמותו ממנה, נתתי דעתי עליה.

היא הייתה אישה נמוכת קומה מבנות העדה האתיופית, והיא הייתה הרה, מאד הרה... לבושה בסרבל עבודה שעליו חקוק שם מקום עבודתה, ו"לשירותך תמיד" בכתב עגול על סרבלה. מטפחת לבנה מהודקת על ראשה, כמו עונה במקומה לבעל

הקמח: "האישה שלראשה אני הדוקה, יודעת היטב כי השבת בפתח, וטוב היה לה להתכונן לבואה בביתה. אך יודע אתה, אם אין קמח, אין... ופיות זעירים ממתינים בביתה".

איני מן האנשים הרגילים בכך, אך הפעם, לאחר שארזה את אשר קניתי, תחבתי ידי לכיסי, והושטתי לה שטר שעלה בידי.

"סליחה, אדון", היא אמרה, "אני לא קופאית, אני פה בשביל לסדר עגלות. אדוני רוצה שאקח לו את העגלה למכונית?"

"שילמתי לקופאית. זה עבורך, רק להגיד תודה על עזרתך".

אורו עיניה. היא אחזה בשטר, משרה אותו בידיה נושאת אליי מבט נוסף כשואלת, "אדוני בטוח?" ואני עונה באותה שפה נטולת מילים: "לא ממש אדון, אבל בטוח".

נטלתי עמי את העגלה ופניי אל מגרש החנייה, והיא בעקבותיי מבקשת שאניח לה לסייע לי, ואולי רוצה לומר דבר מה.

"לא קשה לך העבודה כאן?" חיפשתי דרך לקשור שיחה. היא לא ענתה רק הנידה ראשה וחייכה כאומרת, "ואם קשה, מה תועיל אנחה?"

"משלמים בסדר?" ניסיתי שנית, והיא בשלה, חיוך ושתיקה.

סידרנו את השקיות במכונית, הודיתי לה, ובכניסתי למכונית היא הושיטה לעברי שקית קטנה. בתוך השקית זוג משקפיים שקופים. "משקפי מל"ת", היא אמרה, למראה תמיהתי הוסיפה, "משהו בפסוקים, אני לא כל כך יודעת, אתה ודאי תדע".*

שנים הרבה חלפו מן היום ההוא, ויש בו, בזמן, מן תכונה שכזו, לתבל מציאות עם דמיון. איני יודע אם סיפור המשקפיים אמת היה, ומכל מקום מעשה שהיה כך היה.

אלמלא פגשתי בה, אותם בוודאי לא הייתי רואה. איני יודע אם המשקפיים הללו הנם מציאות או פרי הדמיון, אך אני יודע כי

היא אשר העניקה לי אותם. ובעזרת המשקפיים לפתע ניתן להבחין בכולם, אפשר לראות את האנשים השקופים. משהרכבתי אותם פתאום הבחנתי בהם, במחתיים הקבלות בסופר, במאבטח הזקן, בשוטף הכלים הניצב מאחורי הקלעים במסעדה, שאינו זוכה לחיוכים ותשרים. במטאטא הרחובות שעלה מחבר העמים, שבמהלך עבודתו עדיין חולפות נוסחאות במוחו, זכר לימים אחרים. בקשישה היושבת לבדה ופניה חרושי קמטים, ובתלמיד ההוא, הרגיל למדיי, שאינו מבריק אך גם אינו מפריע, ושכל כך בנקל נעלם מעיניי. פתאום התאהבתי בהם, באנשי הצללים, באנשים המכונים בטעות 'פשוטים', ואלמלא הבחנתי בהם, הייתי מאבד עולם מלא.

*"מבשרך לא תתעלם" (ישעיה נח ז).

היה לי אה / חיים אלבר (אליזבט סמית' 18 במרץ 1938)

אני רוצה לספר לכם על אחי הגדול אלי ועלי.

אני ואחי כל הזמן רבים. אחי מתעלל בי ממש. הוא לא מתנהג כמו אח בכור בכלל.

לא רק בי הוא מתעלל אלא בכל אחיי. אנחנו מפחדים ממנו. ההורים שלנו לקחו אותו למומחה אך זה לא עזר, בלימודים התחיל להיות לו יותר טוב אבל עם החברים ואתנו זה רק נהיה יותר גרוע. באותו זמן החליט אחי שאני הסיבה לכל צרותיו, כנראה כי קינא בי משום שאחיי התייחסו אלי כאל האח הבכור. הוא פשוט שנא אותי.

נשמע מזעזע, אני יודע, אבל הוא רדף אותי, החרים אותי והציק לי בכל דרך אפשרית.

המצב החמיר עד שיום אחד פשוט פרצתי בבכי לנגד הורי. "אני לא מסוגל יותר, עכשיו יש לכם צרות עם ילד אחד, אבל עוד מעט יהיה לכם עם עוד ילד." התייפחתי. לאחר התייעצות עם מומחים

דלת המעלית נפתחה ואמי, שראתה אותנו, נבהלה מאוד ושאלה: 'מה קרה?'. אחי עזר לי לצאת מהמעלית, הביט באמי וענה בשתי מילים: "חזרנו הביתה".

ופסיכולוגים, החליטו להעביר אותי אל דודי ושם אגור.

אולי זה לא נשמע פתרון הוגן אבל זה היה מצוין. ההתעללויות נפסקו. לפעמים לא ראיתי את אחי חודש שלם (כי כאשר באתי הביתה הורי שלחו אותו למקום אחר).

חודשים רבים גרתי אצל דודי. יום אחד הוא שלח אותי לעשות קניות ליד בית הספר הישן שלי. לא הרחק משער בית הספר ראיתי את אחי רב עם ששה נערים גדולים וחזקים ממנו. תוך שניות הוא היה על הרצפה והם מכים בו. לא ידעתי מה לעשות. פתאום התפרצתי פנימה 'די אתם לא חושבים שהגזמתם' צעקתי הם התחילו לדחוף אותי. "מה אתה מתערב אתה יודע מי זה אח שלך..." תוך כדי מאבק כנראה פגעתי בהם בידיים שלי, תוך שנייה הם עזבו את אח שלי והתחילו להרביץ לי. בהתחלה עוד ניסיתי להחזיר אבל לא היה לי סיכוי, מעולם לא קבלתי מכות כאלו. נפלתי על הקרקע, והרגשתי שאני מתעלף. באיזה שלב הם כנראה שמו לב שהגזימו וברחו משם.

כשהתעוררתי שמעתי רעש לידי, הכל היה חשוך, וראיתי את אחי מנסה לקום. הוא ניגש אלי. אתה יכול לקום? ניסיתי אבל הכאבים היו חזקים. הוא ניסה לעזור לי וברגע שדרכתני על הרגל התחלתי לצרוח. 'כנראה יש לך שבר ברגל' הוא אמר. הוא התכופף ובמאמץ אדיר משך אותי עליו ועזר לי לדדות עד הבית.

כל השכנים הסתכלו עלינו במבט מוזר... בטח למי שהכיר את המצב ביננו.

כשדלת המעלית נסגרה ראיתי שהשפתיים של אלי רוטטות, היה נראה שקשה לו. לפתע הוא שאל: מאיר, למה התערבת לטובתי?

לא ידעתי מה לענות לו. הסתכלתי עליו ואז פרצתי בבכי ואמרתי מפני שאתה אחי!

לרגע הוא שתק, ואז בפעם הראשונה בחיים שלי, ראיתי את אלי בוכה. בכינו יחד על כל הדברים שקרו ביננו. הבנתי שעכשיו הסבל נגמר. הבנו אחד את השני בלי מילים.

גבורת המ'ידות

שבתם הירא - נלה

פעולת פתיחה

מטרות הפעולה:

החניכים ילמדו על מעלתו המיוחדת של האדם - מעלת השכל.
החניכים יבינו שגבורת המידות היא היכולת להכריע על פי השכל ולא על-פי החשק.
נעודד את החניכים להיות גברים - מתגברים.

אביזרים לפעולה:

צ'ופר למנצח (בקבוק קולה, במבה, שוקולד או צ'ופר אחר)
מטפחת למשחק.

שלב א: "כיף או אמת?"

משחק: נניח במרכז המגרש בקבוק קולה, שקית במבה, או צ'ופר אחר ונסביר את כללי המשחק - 'שני כלבים ועצם':

נחלק את השבט לשתי קבוצות. בכל קבוצה החניכים מקבלים מספרים, מספר שונה לכל חבר בקבוצה. הקבוצות עומדות זו מול זו, כל קבוצה בצד אחר של המגרש. באמצע המגרש עומד המדריך ומחזיק חפץ מסוים ביד (למשל מטפחת). המדריך קורא בקול לשני מספרים, אחד מכל קבוצה. כל אחד משני החניכים בעלי המספרים האלה צריך לרוץ אל המדריך, לחטוף את המטפחת, ולשוב חזרה לקבוצתו. החניך שלא הספיק לחטוף את המטפחת מנסה לתפוס את החניך שחטף. הוא רשאי לרדוף אחריו עד שהוא שב בחזרה לשורה של הקבוצה שלו.

בשונה ממשחק רגיל, במשחק זה יש חוק נוסף: לחניך שחטף את המטפחת יש שתי אפשרויות: אפשרות ראשונה היא לרוץ חזרה אל הקבוצה שלו מבלי שהמתחרה יתפוס אותו (כמו במשחק הרגיל). במקרה זה החניך זוכה בבקבוק הקולה לעצמו בלבד ואסור לו לכבד אחרים. אפשרות שנייה היא לרוץ אל הקבוצה היריבה מבלי שהמתחרה יתפוס אותו. אם הוא מצליח הוא זוכה בבקבוק, אך עליו לחלקו לכל השבט. כל קבוצה צריכה להחליט באיזו אפשרות יבחרו חבריה.

אם החניך נתפס על-ידי המתחרה הוא חוזר לקבוצתו ומתחילים שוב. נשחק את המשחק עד שחניך יזכה בבקבוק.

לאחר המשחק נשאל את החניכים מה נכון יותר לעשות במצב כזה? לזכות לבד (קל יותר לרוץ לקבוצה שלי) או לזכות בשביל כל השבט (קשה יותר להגיע לקבוצה היריבה מבלי להיתפס)?

נסביר: שתי האפשרויות במשחק הן בעצם ההתמודדות של כל אדם. האפשרות הקלה והנוחה היא לזכות בבקבוק לבד. זהו הדחף הטבעי שלנו, לדאוג לעצמנו. האפשרות השנייה קשה יותר. בשכל אנחנו מבינים מדוע היא נכונה. ילד קטן וודאי היה בוחר לאכול הכול לבדו, אך לנו כאנשים בוגרים יש את היכולות לבחור ולבצע את מה שנכון, זוהי גבורת המידות!

(כמובן, כתוצאה ישירה של המשחק מומלץ להביא כוסות ולחלק מהקולה לכולם...)

שלב ב: "איזהו גיבור? הכובש את יצרו"

נסביר את הסיפור 'עושה של אונצ'יס' להאמחת העניין שהאבורה היא היכולת להתעורר
ל-פי העל ולא ל-פי העסק.

עוגה של מנצחים

"אמממ... ממש מתחשק לי לאכול איזו חתיכת עוגה.. במטבח המלכותי וודאי יש כמה סוגים טובים.. משהו עם קרם וקצפת יהיה מתאים עכשיו... איזו עוגת נפוליאון..." מחשבה מקרקרת עלתה במוחו של מנהיג האימפריה בשעת לילה מאוחרת, בעודו מתהפך במיטתו. בעוד הוא מתכוון לקום ממיטתו הוא שומע קול מוכר בתוך ראשו- "אחח.. כמה נעים ונוח כאן במיטה, חבל לעזוב את השמיכה המפנקת וללכת עד המטבח..." כך מזהיר הקול העצל, "עדיף לך להמשיך לישון, העוגה וודאי תחכה למחר..". בהחלט משכנע. ידיו כבר מושכות את השמיכה בחזרה והוא מתכוון לשוב אל שנתו המתוקה. "רגע! עצור!" קול נוסף מצטרף לדין המתחולל בראשו, "האמנם אדם גדול כמוך, מנהיג עצום שרובבות חיילים סרים למשמעתו, ינוצח על ידי תאוות השינה? וכי אינך יכול להתגבר על החשק לישון על מנת להגשים את רצונך לטעום מן העוגה? בזיון גדול הוא למושל שכמוך.."

למשמע הקול הזה מאדימות אוזניו של המנהיג הצרפתי, נפוליאון בונפרטה מרוב בושה. בהחלטה נחושה הוא מזדקף במיטתו, "אני מנהיג האימפריה הצרפתית ואני מעוניין כעת לאכול עוגה! שום כוח בעולם לא יעצרני מלבצע את רצוני זה!". בזריזות קופץ המושל מעל המיטה, מכניס את רגליו לנעלי הבית המרופדות, וצועד בגאון של מנצחים אל עבר המטבח. בהגיעו למטבח הוא פותח את תבנית העוגה ומתכוון בה בתאוה. "רגע", נשמע קול מחאה בירכתי ראשו, "האמנם?? האמנם אני נפוליאון, המנהיג העצום, מחולל המהפכה העולמית, שכבשתי כל כך הרבה מדינות והבסתי כל כך הרבה צבאות, ורובבות חיילים סרים למשמעתי, האמנם מובס אני כעת על ידי תאוה לעוגה? האמנם איני חזק יותר מקיבתי החושקת בעוגה?". נפוליאון זוקף את ראשו ובהחלטה אמיצה סוגר את מכסה העוגה ושב על עקבותיו אל המיטה שמח, טוב לב ורעב..

נסביר: נפוליאון בהיותו מנהיג חזק מנסה לבחון את עצמו עד כמה הוא גיבור, כלומר עד כמה הוא מצליח לשלוט בתאוותו ולא להיות נשלט על ידה. איזהו גיבור? הכובש את יצרו!

שלב ג:

נסכם: יש לנו בחיים התנגשות תמידית בין 'מה שבא לי' ובין מה שנכון לעשות. הגבורה היא היכולת להיאבק עם היצרים שלי ולעשות את מה שהשכל מנחה אותי לעשות. גבר = מי שמתגבר!

בחודש ארגון השנה נעסוק בגבורת המידות - הרבה פעמים יש דברים שמכעיסים אותנו, גורמים לנו לקנא, להתעצבן. המיוחד בנו כבני אדם הוא היכולת לשלוט בדחפים הללו, להתגבר עליהם. לנהוג בענווה, לוותר, לשמוח (גם כשעצוב) לעזור לחבר (גם אם פעם פגע בך), ועוד הזדמנויות לרוב לבחור באופן עצמאי ולא על-פי הדחפים שלנו.

כאן אפשר לעורר דיון על דוגמאות מחיי היום-יום של החניכים. דוגמאות שבהן נצרכת גבורת המידות. אפשר לשתף בסיפורים אישיים וכך לעורר גם את החניכים לספר.

[פעולה ראשונה]

מטרות הפעולה:

החניכים ילמדו שהשלב הראשון בגבורת המידות הוא להתרחק מהמידות הרעות - סור מרע.

החניכים יבינו כי גבורת המידות נבנית בנו על-ידי עבודה של הרגל, צעד אחר צעד בלי לקפוץ מדרגות.

החניכים יקבלו כלים מעשיים לעבודה על גבורת המידות.

שלב א: זהירות! סכנה!

משנה: פינוקיו.

הוראות המשחק: החניכים עומדים במעגל ואוחזים זה בידי זה. אומרים יחד: 'פי-נוק-יו'. בכל הברה כל אחד מהחניכים קופץ קפיצה אחורה. על החניכים להתקדם בקפיצות ולדרוך זה על זה. כל חניך בתורו צועד צעד אחד, או מתקדם לעבר חבר או מתרחק מחבר. חניך שמישהו דרך עליו, נפסל.

לאחר המשחק נסב את תשומת ליבם של החניכים לכך שהיו פעמים שכדי לא להיפסל היינו צריכים לברוח, להתרחק. זהו 'סור מרע'. ישנם מכשולים שעל-מנת לא להיכשל בהם אנחנו מתרחקים מהאזור שלהם, מרחיקים את עצמנו מהעבירה.

שלב ב: "צעד ועוד צעד"

מספר את הסיפור 'ההינדיק'.

מעשה מבן מלך שנפל לשיגעון

פעם אחת בן-מלך נפל לשיגעון שהוא עוף הנקרא הינדיק, דהיינו תרנגול הודו, וצריך לישב עירום תחת השולחן ולגרור חתיכות לחם ועצמות כמו הינדיק. וכל הרופאים נואשו מלעזור לו ולרפאו מזה, והמלך היה בצער גדול, עד שבא חכם אחד ואמר: אני מקבל על עצמי לרפאו.

רעיונות לצ'זפרים

"אצאתי כתוב בפנקס יואנו של אחד אמכאי העבודה את הרשימה הבאה: 'דא טאק טאק נפס, מי שלא ניסה לאשול בתאונותו'. (הרה יצחק הוטנר)

"אם קשה לך לפעמים להתגבר באיזה דבר חשוב: האם בשביל הדבר הזה בלבד אאבד חס ושלום את כל עולמי? האם לכל כך נאיכות הצאתי טאק בדבר אחד לא אוכל להתחמק? אאמץ אני את שארית כוחי ואבאט באבן היצר הרע אשר עלי ולרסיסיס אפוזצנו!" (חובות התלמידים)

אחד קרא לי ברמוב "הי גבר!", ואני רק חשבתי לעצמי שקט-האם התגברתי פעם על אשהו, שאני ראוי לתואר כבוד שכזה?

המידות צריכה להיעשות בשלבים.

שלב ג: עצות מעשיות

נרשום עם החניכים על דף את כל המידות שהם מכירים ונפתח עם החניכים סיטואציות (נספח 1) מהחיים שבהן נדרשת גבורת המידות. נעורר דיון, כיצד אפשר להתגבר ולסור מרע? איך עובדים בשלבים? אילו הצעות יש להם להתגברות?

לסיום הפעולה נסביר על פנקס גבורה אישי (מצורף בנספחים). הפנקס מכיל הדרכה מעשית לעבודת יום יומית על עבודת המידות. זוהי הדרך לקנות לעצמנו את היכולת להתגבר - עבודה ומעקב אישי.

נספח 1:

סיטואציות מהחיים

בבוקר הוא איחר לבית הספר, באוטובוס הנהג צעק עליו שישב כבר, והמורה לא רצה להכניס אותו לכיתה. בהפסקה הם הפסידו במשחק ובדרך הביתה נקרעו לו המכנסיים כשניסה לטפס על הגדר. עכשיו הוא עומד לפני דלת הכניסה וכל כך רוצה להתעצבן על כל העולם... הוא נכנס הביתה ואחותו הקטנה רוצה שהוא ישחק איתה... אמא מבקשת ממנו להוריד את הזבל.. אבא רוצה שנשב ללמוד... יאללה!!!!

נדב הוא היחיד שראה את זה. חיים, המנהיג של הכיתה, הילד האמיץ שלעולם אינו פוחד, והנה עכשיו הוא ראה אותו... חיים מפחד מחתולים! נדב ראה אותו אחר הצהריים מתקרב עם השקית לפח הזבל ומפחד לפתוח את המכסה... וכשיצאה מהפח חתולה, חיים ברח משם... איזה פדיחות... אין דבר יותר מפתה מלספר על כך לכולם מחר בבוקר!

שלמה הציע ליונתן שהוא ירכיב אותו על האופניים ויחד הם ייסעו הביתה. הם התחילו לנסוע והגיעו לירידה הגדולה. זו הייתה ירידה ענקית שהם אהבו לטוס אותה עם האופניים. אך ממש כשהתחילו לרדת את הירידה ממש התחשק ליונתן לדחוף את הרגל בגלגל, סתם בשביל הצחוקים.. ההתהפכות הייתה כואבת מאוד. שניהם חזרו הביתה מלאי שריטות וחבלות, ושלמה לא הפסיק להתנצל. יונתן ידע היטב מי אשם בזה באמת. ושלמה המשיך להתנצל, וככל שהוא התנצל יותר היה ליונתן יותר קשה להגיד את האמת... כיד הדמיון, אפשר להוסיף עוד סיטואציות הממחישות את הקושי ואת הצורך בגבורת המידות.

והפשיט גם כן את עצמו עירום, וישב תחת השולחן עם בן-המלך הנ"ל, וגם כן גרר פירורים ועצמות. ושאלו בן-המלך: "מי אתה ומה אתה עושה פה?" והשיב לו: "ומה אתה עושה פה?" אמר לו: "אני הינדיק." אמר לו: "אני גם כן הינדיק." וישבו שניהם יחד כך איזה זמן, עד שנעשו רגילים זה לזה.

אז רמז החכם והשליכו להם כתונת, ואמר החכם לבן-המלך: "אתה חושב שהינדיק אינו יכול לילך עם כתונת? יכולים להיות לבושים כתונת ואף-על-פי-כן להיות הינדיק." ולבשו שניהם הכתונת. ואחר זמן-מה רמז והשליכו להם מכנסיים, ואמר לו גם כן כנ"ל: "אתה חושב שעם מכנסיים לא יכולים להיות הינדיק?" ולבשו המכנסיים, וכן עם שאר הבגדים.

ואחרי-כן רמז והשליכו להם מאכלי-אדם מהשולחן, ואמר לו: "אתה חושב שאם אוכלים מאכלים טובים כבר חדלים מלהיות הינדיק? אפשר לאכול וגם להיות הינדיק." ואכלו. ואחר-כן אמר לו: "אתה חושב שהינדיק מוכרח להיות דווקא תחת השולחן? יכולים להיות הינדיק ולהיות אצל השולחן." וכן התנהג עמו עד שריפא אותו לגמרי. והנמשל מובן למבינים.

(מתוך "כוכבי אור" רבי נחמן מברסלב)

להמחשת העניין של ההדרגתיות נשתמש גם במטודה הבאה:

נטיל על החניכים שתי משימות:

משימה ראשונה - לקפוץ לגובה מהמקום.

משימה שנייה - לקחת תנופה ארוכה בריצה ואז לקפוץ לגובה.

נשאל את החניכים באיזו מהמשימות הצלחתם להגיע יותר גבוה?

וודאי שבמשימה השנייה, מפני שהתנופה עזרה לקפיצה.

נסביר: כדי להצליח לשנות בנו דברים אי אפשר לקפוץ ברגע אחד עד הסוף. צריך להרגיל את עצמנו לאט לאט ולהתאמן בעבודת המידות. כך במשל הינדיק אותו חכם לא אמר לבן המלך שהשתגע, להיות בן אדם מיד, אלא הרגיל אותו לאט לאט, שלב אחרי שלב עד שנרפא. כך גם אצלנו, עבודת

[פעולה שנייה]

לסיכום נקרא עם חניכים את דברי הרמב"ן:

"שְׁמַע בְּנֵי מוֹסֵר אָבִיךָ, וְאַל תִּטֵּשׁ תּוֹרַת אִמְךָ" (משלי א ח).

תִּתְנַהֵג תַּמִּיד לְדַבֵּר כָּל דְּבָרֶיךָ בְּנִחַת, לְכָל אָדָם וּבְכָל עֵת, וּבְזֶה תִּנְצַל מִן הַכַּעַס, שֶׁהִיא מְדָה רָעָה לְהַחֲטִיא בְּנֵי אָדָם. וְכֵן אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (נדרים כב ע"א): כָּל הַכּוֹעֵס - כָּל מִינֵי גֵיהֲנוּם שׁוֹלְטִים בּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (קהלת יא י): וְהָסֵר כַּעַס מִלִּבְךָ, וְהֵעֵבֵר רָעָה מִכְשָׁרָה. וְאִין "רָעָה" אֲלֵא גֵיהֲנוּם, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי טז ד): וְגַם רָשָׁע לְיוֹם רָעָה.

וְכֹאשֶׁר תִּנְצַל מִן הַכַּעַס, תַּעֲלֶה עַל לִבְךָ מֵדַת הָעֲנָוָה, שֶׁהִיא מְדָה טוֹבָה מְכֻלָּה מֵדוֹת טוֹבוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי כב ד): עֲקֹב עֲנָוָה, יִרְאֵת ה'.

הדבר שהכי חשוב לרמב"ן בחינוך בנו הוא שהוא יתקן את מידותיו ובפרט את מידת הכעס, שהיא שורש המידות הרעות. ורכישת המידות הטובות.

מטרות הפעולה:

החניכים ילמדו שהשלב השני בקניית גבורת המידות הוא להתרגל למידות טובות - עשיית הטוב.

החניכים יתרגלו להתייחס לעשיית טוב כדבר שאין לו גבול, צריך להוסיף כמה שיותר.

החניכים יקבלו כלים מעשיים לעבודה אישית של גבורת המידות בעשיית טוב.

שלב א:

משחק: שפן-צייד-חומה

הוראות המשחק: מחלקים את החניכים לשתי קבוצות. מעמידים את הקבוצות בשני צדי המגרש, שורה מול שורה. אומרים לכל קבוצה לבחור (יחד) תנועה של שפן, צייד או חומה. זוהי מלחמה שבה שפן מנצח חומה, צייד מנצח שפן וחומה מנצחת צייד (כמו אבן-נייר-ומספריים). המדריך צועק: "שלוש, ארבע ו...". כל קבוצה עושה יחד את התנועה שבחרה. אם שתי הקבוצות עושות תנועה זהה מתחילים שוב. אם יש קבוצה מנצחת - הקבוצה המנצחת רודפת אחרי הקבוצה שהפסידה, וזו צריכה לברוח עד למקום שבו עמדה הקבוצה הראשונה מבלי להיתפס. למעשה, המשחק הוא שילוב של המשחקים 'אבן, נייר ומספריים' ומשחק 'הכדרים באים'.

נסביר: הדרך לנצח במשחק היא להיות הקבוצה התוקפת, כלומר לנצח בתחרות של שפן-צייד-חומה. כמו כן, הדרך לנצח במלחמת היצר היא לא רק לברוח ממנו (כמו שדיברנו בפעולה הקודמת) אלא גם לתקוף. כלומר להוסיף בי ובעולם עוד ועוד טוב. הגיבור הוא זה המשתמש בכוחו לטובה וזה עצמו מה שמרחיק ממנו את הרצון לעשות רע.

שלב ב: "להוסיף טוב"

משימה: נחלק לכל חניך דף לבן וטוש. נקציב להם שתי דקות (שהן 120

שניות) למלא את הדף בכמה שיותר נקודות. לאחר שתי דקות נעצור אותם, ניקח את הדפים ונחבר אותם יחד על הרצפה. בסך הכל יש כאן נקודות רבות, רבות.

נסביר: לאדם יש מאה ועשרים שנה להוסיף כמה שיותר טוב ואור בעולם. כשמצרפים הרבה אנשים יחד יוצא עולם נפלא. גבורת המידות שלנו אינה רק מאמץ לא להפסיד נקודות אלא גם התגברות והוספת עוד ועוד נקודות טובות בעולם.

שלב ג:

נעורר דיון על אודות השאלה כיצד אפשר להוסיף טוב. נזכיר שוב את העקרונות שיש לנו בפנקס הגבורה האישי, את העבודה האישית של כל אחד בהדרגה כמו שלמדנו בפעולה הקודמת. את המטרה לסגל לעצמנו מידות טובות ולהתרחק ממידות שליליות.

כאן נעבור לחלק המעשי - אנחנו בתור שבט יכולים לנצל את כוחנו ולהרים פרויקט משמעותי של 'עשה טוב'. נעורר דיון עם החניכים וביחד נחשוב איך אפשר לקחת את הנושא הזה הלאה בצורה מעשית למשך השנה:

ככלל אפשר לחלק את תחומי העשייה והיישום של הנושא לעבודה פנימית וחיצונית.

בתחומי העבודה הפנימית כל אחד בפני עצמו וכל השבט ביחד אפשר:

לקבל על עצמנו מידה רעה שהינו רוצים להתרחק ממנה או מידה טובה אותה נרכוש לעצמנו. מתוך אמונה שככול שנתקן את עצמנו יותר, ייתקן גם העולם.

לקבוע לימוד קבוע לפני הפעולה בנושא של תיקון המידות (מסילת ישרים, פרקי אבות, ועוד)

ולהמשיך בעידוד החניכים לעבוד על המידות לאורך השנה ולפרגן להם על כל הצלחה.

בעשייה החוצה אפשר:

לחשוב על פרויקט של פרסום של נושא המידות לציבור הרחב ולילדים אחרים, בסניף, בשכונה, בבתי הספר, בגני ילדים. נסביר את החשיבות של עבודת המידות ותיקונה.

לעשות הצגות על ר' אריה לבין או הלל הזקן אותה נציג בסניף או בגני ילדים בשכונה.

לעשות יום עיון בנושא המידות שיהיה פתוח לקהל הרחב, לקיים ערב אבות ובנים.

רצוי לבחור פרויקט מתמשך שימשיך הלאה לאחר חודש ארגון, כך השפעתו תהיה גדולה יותר ומתמשכת.

מדריך יקר, זכור - פרויקט מוצלח של השבט יכול להשאיר רושם חזק וארוך טווח אצל החניכים ולהוות סיכום והפנמה חזקה של הנושא.

רעיון לצ'זפר -

"עיקר עיבוד 'תורה לעשה'

היינו, לעמוד לעשה עם אידה טובה,

כלומר, לעמוד אן התורה אידה טובה."

(ר' ישראל בעל פה טוב)

"נקודה טובה ועוד נקודה טובה

ועוד אצל ואין רשע

התבוננת עם אקואו ואיננו"

(ליקוטי אוהר"ן רפ"ב)

"אריכות ימים" - פירושה: שכל יום יהיה ארוך וכך שעה רחבה, ומייד אצק להאריך ולהרחיב ימיו ושעותיו, איון ליון, בתוספת אבודה, קדושה וטהרה."

(ליקוטי אוהר"ן)

נספחים:

משחקים

1. דבקות במטרה - קושרים לחניך אחד את העיניים. שאר החניכים עומדים סביבו במעגל וצועקים. על החניך לזהות חניך מסוים לפי הקול, להתקרב אליו ולגעת בו.

המסר: צריך לדבוק במידה מסוימת ולתקן אותה בלי להרפות.

2. תחרות תיקונים - כל חניך מנסה לחשוב על כל הדברים שצריך לתקן בבית הספר שלו (חלון שבור, מרצפת עקומה, מנורה שרופה וכולי). כל אחד בתורו אומר דבר אחד. עורכים סבב עד שמישהו נתקע.

המסר: צריך להתבונן בעצמנו ולחפש מה אפשר לתקן.

הצעות ליישום נושא:

1. החלטה שבטית שמתקנים נושא מסוים יחד בשבט (לשון הרע, ירידות אחד על השני, פרגון לשבטים אחרים ועוד).
2. קמפיין שכונתי או יישובי בנושא אחד של גבורת המידות: לשון הרע, פרגון, עין טובה, ועוד דברים שנצרכים בסביבה.
3. בקבוק - כל אחד מכניס לבקבוק מידה טובה שהוא רוצה לקנות בשנה הקרובה, ומידה שלילית אחת שהוא רוצה לתקן, מכניסים לתוך בקבוק ובפעולת פתיחת הקיץ פותחים את הבקבוק וכל אחד יכול לראות כמה הוא התקדם.

רעיון לתערוכה:

1. מיצג של כדור הארץ - חלק ממנו מכוסה בקליפות שחורות, מקולפות בחלקן. חלק מנוקד בנקודות אור צהובות.
2. קומיקס של הסיפור 'עוגה של מנצחים' מפעולת הפתיחה.
3. ציור של אדם העושה הורדת ידיים עם עצמו (כלומר נאבק עם עצמו לתקן את מידותיו)

רעיון להצגה:

לאלי תמיד היה חלום- להיות גיבור-על. יום אחד הוא החליט להפסיק לחלום ולצאת לחפש גיבורי-על שילמדו אותו איך להיות גיבור. כאן אפשר להכניס כל מיני דמויות שמלמדות אותו סעיפים שונים בגבורה: לא לכעוס, לזוטר, לעזור לאחרים וכולי. אפשר להוסיף שלב נוסף להצגה ולהראות את ההתמודדות שלו עם הניסיון להיות גיבור (למשל אפשר להוסיף שתי דמויות של טוב ורע שנאבקים ביניהם בראש של אלי).

שירים בנושא:

נקודה טובה / שולי רנד

סיפור

הגיבן הקדוש

לפני כמה שנים, אני הולך על יד מלון השלום על יד הירקון בת"א. פתאום אני רואה אדם, הפנים שלו יפים מאוד. מהודרים, רואים עליו שהוא אדם אציל. ...הגוף שלו, לגמרי שבור. הוא גבן מארבע רוחות. כל העצמות שלו שבורות, כמעט פחד להסתכל עליו. אבל כשרואים את הפנים שלו, רואים שכינה עליו...

כשראיתי אותו, לא יכולתי לעצור בעצמי ואמרתי לו "שלום לך אדוני", והוא ענה לי ממש כמו יהודי פולני מבטן ומלידה ואמר לי: "עליכם שולם, עליכם שולם".

- מאיפה אתה?

- מפיאסצנה.

פיאסצנה... לא ידעתי מה לעשות עם עצמי... שאלתי אותו: "אדוני המהולל, תגיד לי ראית פעם את רבנו הקדוש רבי קלונימוס קלמן?"

הוא אומר לי: האם ראיתי אותו? אני למדתי אצלו חמש שנים.

התחלתי ללמוד אצלו כשהייתי בן שש, ולמדתי אצלו עד שהייתי בן אחד עשרה. כשהייתי בן אחד עשרה לקחו אותי לאושוויץ. אבל הייתי כל כך גדול וחזק חשבו שאני בן שבע עשרה. ואל תאמין, עכשיו אני לגמרי שבור, מכל המכות שנתנו לי, מכל המכות... כל עצם מעצמי הוא שבור. כך אני נראה... מה אני יכול להגיד לך... מכל המשפחה שלי לא נשאר אף אחד. אני לבד בעולם...

והוא ממשיך לנקות את הרחוב. הוא מנקה רחובות. מנקה רחובות בקדושה.

מי יודע איזה קדושה מביא לעולם בכל יום, כשהוא מנקה את הרחובות...

אני עמדתי משתומם, ואמרתי לו: אדוני, תרשו לי, אתם זוכרים תורה מרבנו הקדוש רבי קלונימוס קלמן?

בהתחלה הוא אמר: "מה?, אתה חושב שאחרי אושוויץ אפשר לזכור תורות?!"

אמרתי לו: כן, בטח. דברי רבנו הקדוש יורדים לתוך עמקי הנשמה.

הוא מסתכל עלי, זמן רב ואומר לי: "שמע, אתה באמת רוצה לשמוע תורה מרבנו הקדוש?"

אני רק זוכר שממש התחלתי לבכות. אמרתי, אני נשבע לכם, אני רוצה לשמוע תורה, אני משתוקק עם כל הנשמה שלי... אבל הוא היה חסיד אמת, הוא לא מוסר תורות כשהוא מנקה את הרחוב. הוא הלך, נטל ידיים... נתן קצת מים על הפנים שלו, והתחיל לספר לי...

"דע לך דע לך, כך זה היה כמעט בכל שבת קודש אצל רבנו הקדוש... איך אני יכול לתאר לך את ה"בואי בשלום" אצל רבנו הקדוש. הוא עומד באמצע, וכל הילדים רוקדים מסביבו. "פני שבת נקבלה", אלו פנים היו לרבנו בשבת קודש. לא כמו מלאכי

השרת, אלא יותר יפות. רבנו הקדוש נכנס לערוך שולחן והוא מתחיל: "שלום עליכם מלאכי השרת, מלאכי עליון." וכמה מאות ילדים, באמת מלאכי עליון, משרתי עליון... זה לא יהיה עד שיבוא המשיח...

אבל דע לך: בין הדגים למרק... בין המרק לעוף, רבנו הקדוש אמר תורה על הפרשה... בכל פעם, אחרי שהוא גמר את התורה, כך היה אומר, כך היה:

אחת ואחת. אחת ושתיים, אחת ושלוש, אחת וארבע, אחת וחמש, אחת ושש, אחת ושבע... וזרקתי עליכם מים טהורים. רבנו הקדוש זרק עלינו מים משמי שמיים וכך היה אומר - אני אגיד לכם את זה בלשון של מנקה הרחובות -

"...קינדרלך, טייערע קינדרלך, זיסע קינדרלך, ילדים, ילדים חמודים, ילדים מתוקים, תזכרו רק דבר אחד. הדבר הכי גדול בעולם הוא לעשות טובה למישהו אחר.

הייתי באושוויץ, שמעתי שמכל המשפחה שלי לא נשאר אף אחד. תאמין לי, רציתי להרוג את עצמי, ואני כבר עושה כל מיני הכנות להרוג את עצמי אך פתאום אני שומע את קולו של הרבי אומר... קינדרלך... טייערע קינדרלך... זיסע קינדרלך...

פתאום אני מלא שמחה. ואתה יודע כמה טובות אפשר לעשות בלילה באושוויץ? בכל פינה שוכב על הרצפה יהודי בוכה ואין לו עם מי לדבר. כי למי יש עוד כוח לשמוע את הסיפור על אשתו ועל הילדים שהם כבר שם בשמי שמיים? אז כל הלילה, כל הלילה ישבתי עם היהודים השבורים - זה נתן לי כוח...

אחרי כמה חודשים אני שוב רוצה להרוג את עצמי. ואני שוב שומע את קולו של הרבי...

דע לך אני כבר בתל אביב. אני ממש לבד, אין לי אף אדם אחד. אתה יודע כבר כמה פעמים ניסיתי לאבד עצמי לדעת? אני כבר בתוך הים ואני כמעט טובע פתאום אני שומע את קולו של הרבי הקדוש: "קינדרלך, זיסע קינדרלך..." ...הדבר הכי גדול הוא

לעשות טובה למישהו. מה אגיד לך, אתה יודע כמה טובות אפשר לעשות ברחובות תל אביב?

אחרי כמה חודשים חזרתי לארץ, בבוקר, זה היה בחנוכה, בבוקר הראשון רצתי לרחוב שעל יד הירקון למצוא את מנקה הרחובות, הגיבן הקדוש, ולא מצאתי אותו. נכנסתי למלון 'שלום' ושאלתי: איפה מנקה הרחובות, איפה הגיבן הקדוש? אמרו לי: "אתה לא יודע? האם לא שמעת? שביום שני של חג הסוכות הוא עלה למרומים.

...אתם שומעים כולכם, כשיבוא המשיח, תחיית המתים, הגיבן הקדוש, מנקה הרחובות יחזור לעולם הזה, הוא ינקה את כל הרחובות מירושלים עד סוף העולם, ואתם יודעים איך הוא ינקה אותם?

...הוא יעמוד בראש הגבעה, הוא ילמד את כל העולם כולו: הדבר הכי גדול בעולם הוא: "קינדרלך, טייערע קינדרלך... הדבר הגדול בעולם הוא לעשות טובה למישהו אחר"

...אתם חושבים שאם אדם מבקש טובה מכם, אתם עושים לו טובה?!?! לא. - בבשבילכם!...

..."ילדים מתוקים, ילדים חמודים מדבש, הדבר הכי גדול בעולם: לעשות טובות למישהו"...

(מתוך הספר 'יחד' סיפורים מרבי שלמה קרליבך)

פעם שאלתי אותו: 'איך אתה לא מתרגז? גם כאשר ממש מנסים להרגיז אותך, אתה רגוע!'

'אתה באמת רוצה לדעת?', שאל אותי. 'בוא תראה מה יש לי בכיס.'

הוא שלף שטר של 200 ₪ מהכיס האחורי של המכנסים והראה לי.

"נדרתי פעם שכל פעם שמישהו יצליח להכעיס אותי, אביא לו במתנה את השטר הזה.

וככה כל פעם שאני כמעט מתרגז אני נזכר ב200 ₪ ונרגע.. ואחר כך אפילו שמח. הצלחתי להרוויח 200 ₪ בלי להתאמץ ☺ לא שווה!?"

כך אמר, חייך חיוך רחב, ונפנה ללכת. לפתע נעצר, הסתובב אלי ואמר:

"תזכור, שבאמת - כשאתה מצליח להתגבר אתה מרוויח הרבה יותר מ200 ₪.

מקורות למדריך:

חינוך למידות

קשה לילד להתעלות ולעשות תשובה כמו מבוגרים. הוא מתנדנד בין תינוקות ובין בגרות, ומשחק במעבר מן האחד לשני. [מצב זה נמשך אצל חולי נפש במשך כל חייהם]. לפעמים הוא משחק תפקיד שונה בפני כל הורה, למשל: הוא תינוק לנוכח אמו, ובוגר לנוכח אביו.

מה שחשוב הוא ליצור אצלו חשק להתעלות. לשם כך הוא צריך "לטעום" ולדעת איך נראה אדם מעולה ואידאליסט, ואז, כאשר יהיו לו כלים, הוא יידע לאיזו מטרה להשתמש בהם. יש לפתח חשק לתורה ולחיים טהורים, ובגיל שש אפשר "להלעיט אותו כשור". אך בגיל הרך הילד צריך לשחק רוב הזמן. [לפעמים מרוב התלהבות במשחק, הוא מתנהג בשובבות, ויש להבחין בין תופעה זו ובין חוצפה]. אי-אפשר לחנך אותו למידות טובות, על-ידי מקצוע לימודי או חינוכי המכוון למטרה זו, אלא על-ידי ניצול ההזדמנויות שבחיים. כאשר נפגשים בהתנהגות שלילית, יש לברר יחד את העניין. אם לא כן, נוצר פער בין מה שמספרים לילד לבין מה שקורה בחיים, והוא מתרגל לצביעות.

על כן עיקר החינוך למידות טובות הוא על-ידי עצם האישיות של מחנך בעל מידות. יש לעורר חשק של הזדהות עם אנשים גדולים, הן על-ידי פגישה עם אנשים חיים, הן על-ידי סיפור על דמויות מהעבר. כמובן, אינו די שזה יהיה רק ספרות בעלמא, גם זה מרגיל לצביעות. הילד נבנה על-ידי סיפורים על אנשים גדולים, וכן על-ידי השפעת הסביבה, על-ידי האווירה. יש להרבות בביקורים אצל אנשים צדיקים גדולי תורה, וכן אצל אנשי עבודה, שמתפרנסים בזיעת אפם, בחקלאות או מלאכות אחרות, כדי שהילדים יספגו אווירה רגועה של יושר אנושי.

(מתוך הספר 'חינוך באהבה' של הרב שלמה אבינר)

מדריך תותח- חלק מהעידוד לגבורה הוא על ידי מפגש דמויות מופת שהיוו סמל לגבורה. אנחנו מביאים כאן את סיפורו של נתן אלבו ז"ל כדוגמא לדמות מופת של גיבור אשר כל חייו, לא רק מותו, היו סמל לגבורה, החל מהעלייה לבדו לארץ, הקשיים בהתאקלמות והדאגה לחבריו בצבא. ב"ה זכינו לדמויות מופת רבות כאן בארץ, כדאי להפגיש את החניכים עם גיבורים ולהדגיש שהגבורה אינה נוצרת ברגע אחד, הגיבור האמתי חי חיים שלמים של גבורה יום-יומית.

נתן היה הבן הבכור במשפחת אלבז הגרה בפס אשר במרוקו. מגיל צעיר חלם לעלות לארץ. הוא היה חבר בתנועה הציונית. פעמים רבות הגיע הביתה מפעילות ובפיו הצהרה: אני עולה לארץ! ההורים חששו מאוד אך כל עוד היו אלה דיבורים בלבד, נרגעו מעט. והנה הגיע היום שבו הודיע נתן: "קבוצה של חברה מהתנועה מתארגנת לעליה ובע"ה בעוד חודש ניישם זאת!"

הימים חלפו ... החלו התארגנויות - ואתם החששות והדאגות... "בשביל מה לעלות? הארץ לא תיתן לך כלום!", "בחור מפונק כמוך - איך יסתדר בארץ??". השאלות הציקו לו ומצפונו החל לפעול... הכיצד אהיה כפוי טובה להורי? אבי תכף יצא לפנסיה ומי יפרנס במקומו?

אך ... ההחלטה גמלה בליבו ומאום לא הועיל... הוא יעלה לארץ ויהיו הקשיים אשר יהיו.

נתן הפליג באנייה, כשחלום ההשתתפות בבניין הארץ ממלא את ליבו.

אך החלום המתוק התנפץ בסלעי המציאות הקשה שבארץ. נתן נדד מקיבוץ לקיבוץ ולא מצא את מקומו. הוא, ששמר מצוות ולמד בישיבה, סבר שבארץ הקודש עוסקים הכול בלימוד תורה, אך בקיבוץ מצא את ההיפך. אכזבה, רגשי אשמה וספקות החלו מקננים בליבו. מכתביו הראשונים היו רוויי געגועים ותחינה כי יסלחו לו על שעזבם. בין השיטים רמז על הקשיים, אך מאן לחזור בו.

הימים חלפו ונתן החל להתרגל לחיים בארץ. הוא הבין שרק עכשיו מתחילים לבנות מדינה יהודית ומשום כך הקשיים רבים. חמימות ואופטימיות החלו ממלאים את ליבו. "למרות הכול", כתב להוריו, "מה טוב יותר מלחיות בין יהודים בארץ הקודש? בואו, עלו ארצה, אני מכין לכם חיים חדשים". עם הרגשת השייכות בא הרצון העז להצטרף לשורות הלוחמים אליהם נשא עיניים

מעריצות.

- "כדי לגייס אותך אנו צריכים תעודות שלך".

- "אבל אין לי! רק אני כאן! התעודות אצל המשפחה שלי, במרוקו. אני אומר לך - אני בן 18!" התחנן בפני החייל במדים שישב ליד השולחן במפקדה הצבאית. הוא נעץ עיניים במדי הזית והשתוקק ללבוש כאלה. השתוקק להיות שותף בהגנה על הארץ.

- "מצטער, אתה נראה צעיר ובלי תעודות אני לא יכול לגייס אותך!"

נתן לא נכנע. הוא שיגר מכתב דחוף לאמו. "אמא יקרה", כתב, "אני רוצה להתגייס לצבא. בשביל זה אני צריך את התעודות שלי. בבקשה שלחי לי אותן..."

- "אתה תמות בני", כתבה לו בתחינה שיוותר. "לא די שעלית ארצה? לא די שעזבת משפחתך בשביל לעלות ארצה? תרמת מספיק! למה לך גם להתגייס? ועוד לפני זמנך?"

- "אמא, אני רוצה לעשות זאת בשביל הארץ שלי. אני נלחם מלחמת קודש ובע"ה אהיה בסדר. אם אמות, הרי שיהיה זה עבור ארצנו..."

לבסוף, בגאווה, לבוש מדי צה"ל, פסע נתן יחד עם חיילים צעירים אחרים לחיל הרגלים. אך שלא כמותם, היה בודד בארץ. רק נחישות דעתו ואהבתו למולדת המריצו אותו לא להיות שונה מאחרים: לא להיכנע! לא להישבר! לא לוותר!! "אני חייב להיות כמו כולם" אמר לעצמו שוב ושוב, "אפילו טוב יותר! טוב יותר!!" עם כל הקשיים גם לא שכח את לימוד התורה והמצוות והמשיך להתפלל וללמוד תורה.

- "נתן", פנה אליו אחד מחבריו ביום שישי אחד - "אולי יש לך במקרה חולצה נקיה? אתה מבין, אני יוצא לחופשה היום והכביסה שלי מלוכלכת".

- "אין בעיות רמי, קח מה שאתה רוצה".

- "מה אתך? גם הפעם לא תצא לשבת?"

- "מה יש לי לעשות בעיר? הצבא זה הבית שלי! הרי אין לי משפחה בארץ כלל. קח את חולצתי וסע לשבת!". האמת שהתגעגע אל הבית, אל התבשילים והחמימות. רק הרגשת חשיבות היותו לוחם בצבא הגנה בישראל, ניחמו אותו.

נתן הצטיין כחייל גם בהתנדבות לכל. למשימה קשה כקלה, החל מטיפול בנשק ועד פירוק חומרי נפץ. בעיקר הצטיין בזריקת רימון ועד מהרה מונה לסגן מפקד כיתה. אושר הציף את ליבו והחיוך הקורן האופייני לו כל כך לא מש מפניו.

"אמא ואבא יקרים", כתב באחד ממכתביו, "היום מוניתי לסגן מפקד כיתה. אני מאושר ומאוהב במדינה הזאת. אל תדאגו, הכל בסדר. לא אמות עד שאראה אתכם. מתי תעלו ארצה??..."

היה זה יום בהיר. אותו יום הצטוותה הפלוגה להפסיק כל פעילות ולהתכונן למסדר לקראת ביקור של הרמטכ"ל. על מחלקתו של נתן הוטל להכין את המחנה לקראת הביקור. סמל המחלקה חילק את העבודות וביקש מתנדבים לפירוק רימוני יד ואחסונם במחסן הנשק. שני מתנדבים הציעו את עצמם, טוראי זייס וכמובן, טוראי נתן אלבוז. הם החלו לאסוף את הרימונים וריכזו אותם באוהל של נתן. זייס נכנס אל האוהל וראה שנתן כבר פירק כמה רימונים והניחם בתוך הארגז. לפתע נשמעה נקישה... אותה נקישה מאיימת של ניצרת רימון שהשתחררה!... זייס שלח מבט מבוהל אל נתן ואחר כך אל ששת הרימונים שבידו. הוא נעשה חיוור וכמו נתקף היסטריה פרץ החוצה. הוא שמע את נתן זועק מאחור - "רימון! רימון!".

נתן לקח לידו את הרימון שנצרתו השתחרר. הוא היה מבוהל. ליבו פעם בחוזקה וידיו רעדו. נתן לא איבד עשתונותו.

ארבע שניות...

הוא ידע שהפיצוץ באוהל, בו היו שאר הרימונים, יגרום אסון כבד, אבדות רבות בנפש...

שלוש שניות...

הוא יצא החוצה והביט סביב במהירות. רוב חיילי הפלוגה עמדו סביב האוהל, אחרים ששמעו את זעקתו תפסו מחסה, אחרים התאכזרו במקומותיהם מתוך הלם ובהלה.

שתי שניות...

שתי שניות... שום מחשבה לא התרוצצה במוחו. עתה, הוא ידע בבירור מה עליו לעשות. הוא הבין שאם ינסה להציל את עצמו - יהרגו חלק מהחיילים העומדים מסביב. מול עיניהם הנדהמות של חבריו פרץ בריצה לעבר התעלה. הוא רץ כאדם הרץ מול אש ומרגמות. מול עיניו ראה את אמו הקטנה בוכה בכי תמרורים ואביו מביט בו במבט מלא תחנונים... הוא נשכב בתעלה והניח את הרימון תחת חזהו.

- "נתן!!!" קרא המג"ד, אך נתן לא שמע. מול פלוגת חיילים נדהמת התפוצץ הרימון. אחריו היתמר עשן שחור. דממה... העשן שהתפזר גילה את גופתו המרוטשת של נתן. כולם עמדו המומים וחיוורים. רק זייס הצליח לפלוט לבסוף - "המפקד, היה כאן מעשה גבורה!..."

זמן רב לא הוציא אדם הגה. כולם היו בהלם, עדיין לא הצליחו לעכל מה קרה בשניות הללו.

אף אחד לא ידע למי לפנות ולספר. שלטונות צה"ל עשו מאמצים לאתר כתובת כלשהי - אך לשווא. נתן בודד בחייו, בודד במותו. ביתו, הצבא ומשפחתו - חבריו החיילים, הם שליווהו בדרכו האחרונה. כשמו כן הוא, בחר בחיים בהם ייתן מכל כולו לארץ ישראל, חלום ילדותו. הארץ אשר חופנת אותו עתה ברגבי אדמתה. נתן אלבוז, נער יהודי ממרוקו ששאף כל ימיו לעלות לארץ, מת על קידוש ד' והוא בן 21.

* * * *

- "נתן תמיד היה גיבור. הוא לא צריך היה למות כדי להוכיח זאת, אדוני".

השליח עמד שם חסר אונים ונבוך מול המשפחה הכואבת. איך יסביר להם שנתן שלהם גיבור לאומי? איך יספר להם שנתן קיבל צל"ש?

- "זה של נתן", אמר, "הוא קיבל את זה בארץ ישראל".

משה לקח זאת מיד וקרא:

הנני לציין לשבח את טוראי אלבו נתן, 228639, חייל חי"ר, אשר במעשה גבורה יוצא מגדר הרגיל הקריב את חייו עבור חייהם של חבריו.

משה דיין, רב אלוף

ראש המטה הכללי

11.12.1954

חשוון, תשט"ו

אווירה שחורה שררה אותו יום בבית משפחת אלבו. רחל עמדה כהרגלה במטבח. לפתע החלה לשיר שיר קינה.

- "למה את שרה שיר כזה, אמא?" שאלה שמחה. רחל לא ענתה והמשיכה לקונן כשהיא מתייפחת בבכי כל הלילה. ב-6:00 בבוקר התעוררה בבהלה לשמע צעקותיה של הסבתא:

- "רחל! רחל! בואי תראי מה הגיע!!!"

בידיה הרועדות מונח היה מכתב. היה זה מכתב מארץ ישראל. מישהו ניסה להבין מה כתוב אך פרט לתמונתו של נתן שניבט מחייך מבעד לעיתון העברי לא הבינו דבר.

- "מהר! מהר! תגיד מה כתוב כאן!" ביקשו ממשה הדוד.

משה הביט בתמונה והחל לקרוא.

- "נו!...! האיצה בו שמחה, "נו כבר!!!"

- "את לא יכולה להיות בשקט רגע?!", ענה לה בעצבנות, "תני לי לגמור לקרוא!!!"

- "הוא מת... נכון?" לחשה.

משה לא ענה.

- "נכון?!?"

הוא חפן פניו בידי. זעקתה הכואבת של רחל נשמעה בין סמטאותיה הצרות של צפרו.

- "נתן שלי! נתן, איפה אתה?" יבבה רחל. היא אחזה בחוזקה בתמונתו שנרטבה מדמעותיה.

- "נתן!!!"

מכתב מבן גוריון שוגר אליהם, מכתב בו הוא משתתף בצערם.

- הוא נהרג על קידוש ד'. הוא... היה גיבור", ניסה לנחמם שליח שהגיע מארץ ישראל.

גבורה יוצרת

שבטינו - נחמה

[אל המדרין:]

מצריכים יקרים!

העולם הזה מצביה לנו אתגרים, כל כמה שנים מתחולל צוק, ואתו מציעים אתגרים חדשים.

חשוב מאוד לתת בליים לאתגרים, להתמודדות, לברר על זה: בתנחות מצב אחד ובצניעות מצב שני. אתה המצריק, מכיר טוב מאוד את נפשו של החונק, אתה נמצא קרוב אליו - הן בשל והן בנפש. לכן, חשוב מאוד שתיקח חלק משמעותי בבנייה של הקבוצה הזו בעם-ישראל! אנחנו יוצעים שאין בכוחן של ארבע פעולות, לשנות חיים שלמים. בכל זאת באנו כאן לתת מענה לבעיות גדולות ולצרכים גדולים, שיש רק אנשים גדולים. אנחנו נחמיל במלאכה ונוסיע מה שאפשר כשלב בבנין האישי. נעשה את ההשתתפות, וה' יעזור לנו שנצליח.

"אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא", "כל הגדול מחברו יצו גדול ממנו". כשאנחנו נאשים לחניכים ומסבירים להם על גבורת היצר, חלילה לנו לחסוך שאנחנו נקיים מכל מלאכה, שאין לנו, המצריכים, קשיים. ישנם קשיים, ולעיתים אלו יותר גדולים מאלו החניכים עצמם. לכן אנחנו באים לעבוד כאן יחד, לא להילך מולמלה, אלא לנסות יחד עמוס בספינה ולכוון אותה לחוף מבטחים.

חובתכם, מהיכרותכם האישית עם השבט, עם הרמה הדתית ועם המקום הנפשי שהשבט נמצא, של הכלל ושל כל פרט ופרט, להתאים את הפעולות והדיבורים לנפשם. "חונק אנער על פי דרכו". באנו לתת כאן כיוון, אומץ כיוון מוחלף, אבל עדיין כיוון. על כל כנפי הציון שלכם, עם תעוזה, עם קבוצה וטהרה, ובנו קומה נוספת - הנפש החניכים, וכן, גם בנפשכם.

חשוב מאוד להכין את הנושא מראש. ההכנה תעזור לכם מאוד, גם בהן האישי, וגם בהן של ההצרכה. למצו ספרים, דברו עם אנשי חינוך, אתם עוסקים בציון נפשית! ישנם הרבה ספרים מומלצים, נאליף לה על מקצתם:

"היצר הלב והאדם" / הרב אלי שיינפלד.

"אשיב ממצולות" / הרב יהושע שפירא.

"יוצר אור" / הרב יוני לביא.

[פעולת פתיחה]

"והייתם קדושים" / יגאל דנאן

"טהרת הברית" / הרב שלמה אבינר

"מכתב מאליהו" / הרב אליהו דסלר (ישנם מאמרים רבים בנושא התמודדות עם היצר)

מסילת ישרים / הרמח"ל

אורות התשובה / הראי"ה קוק

לאו כן ישנן מספר פסקאות בספרים שונים, את חלקן הביאנו בספרים.

אזכורים יקרים! ישנם עוד מקורות רבים! העתיקו בנושא, פתחו ספרים, ובואו לזכור עם תשובות - לעצמכם ולחניכים!

מספר נקודות:

א. כשאזכרים על צניעות צריך לזכור הצניעות. הקפידו לשמור על רוח שבוהה, בדיבור פתוח וחופשי מצד אחד וצניעות מצד שני. הקפידו לשמור על אווירת צניעות, על אף הצחקוקים שישמעו מפה לשם.

ב. דע לפני מי אתה עומד! חשוב קודם מיהו השבט שלך, ומה מתאים לחניכך.

ג. כשאמרת נדרים לנפשך של בינו לביןך, ומזכרים על משיכה בין בניס ובנות אל תזכירו משיכה מינית! חשוב שהזיבור שלנו יהיה צנוע וישי.

ד. יותר קל לחניך לשמוע על "בחינה ברע" ולא על "תפילות".

ה. הפעולות אינן אחריות להיות שיעור בעיון, אלא זכור חי, חוויית נורם. שימו לב להכניס את האזניים בצדק חיה ולא באוננות יבש. אפשר להביא ביטחונות אחרים שהם אזכורים סביבם, מהתרחבות הסובבת, מפרסומות ועוד.

ו. בעצרת-השם, תצליח!

מטרות המערך:

א. החניך יבין שיש בעולם הזה קשיים והתמודדויות.

ב. החניך יכיר את כוחותיו העצומים.

ג. החניך יבין שהקושי אינו מעיד על קוטננו, אלא להיפך, על עד כמה אנחנו גדולים ועד כמה דורנו ענק. ככל שעוצמת העם גדלה, עוצמת הקשיים והניסיונות גדלה גם כן.

ד. החניך יבין שקשיי החומריות משותפים לכל העולם והוא אינו לבד בסירה.

ה. החניך יבין שניסיונות באים כדי לרומם אותו.

ו. החניך יבין שאסור לחטוא, אבל לכל הנופלים יש תקווה ואסור להתייאש, ממשיכים קדימה!

ז. החניך יבין שתפקידם של היצרים הוא לקיים את העולם. החניך ילמד שצריך לשלוט בהם ולנתב אותם לתועלת.

מטרות הפעולה:

• החניך יבין שיש קשיים והתמודדויות בעולם הזה.

• החניך יכיר את כוחותיו העצומים.

• החניך יבין שהקושי אינו מעיד על קוטננו, אלא להיפך, על עד כמה אנחנו גדולים ואנחנו בדור ענק. ככל שעוצמת העם גדלה, עוצמת הקשיים והניסיונות גדלה גם כן.

• החניך יבין שקשיי החומריות משותפים לכל העולם והוא אינו לבד בסירה.

• החניך יבין שניסיונות באים כדי לרומם אותו.

עזרים: שטר של 20 ש, כדור, צ'ופר והרבה אמונה שאפשר לשנות!

המדריך יציג שטר של 20 ₪, וישאל: 'מי רוצה אותו?' מובן שכולם ירצו. לאחר מכן המדריך יקמט את השטר וישאל: 'מי רוצה אותו עכשיו?'

הרוב ימשיכו לרצות. לאחר מכן המדריך ילכלך את השטר (יריקות, לזרוק לפת, טבילה במילקי ועוד דרכים יצירתיות...)

עדיין חניכים רבים ירצו אותו.

נסביר לחניכים: השטר הזה שווה 20 ₪, ולא משנה מה יעבור עליו!

(לאחר הפעולה, מומלץ לקנות עם השטר הזה קצת פינוקים כדי להוכיח שהוא שווה עדיין [כמובן, אחרי ניקוי קל...])

נגיד לחניכים עם אש בעיניים (כדאי להכין את הדברים בבית):

אתם יהודים, בנים של מלך! תמיד הערך שלכם יישאר הכי גבוה בעולם. נכון, אנחנו יכולים להתלכלך, להתקמט, אבל זה לא ישנה את הערך שלנו, נישאר תמיד בניו אהוביו של ריבונו של עולם! ישראל, אף על פי שחטא, ישראל הוא! ה'התקמטויות' שעוברות עליכם, לעולם לא יוכלו להשפיע על ערככם.

שלב ב:

נספר לחניכים שבעולם יש משיכות (=יצרים) לרוב. נעמוד במעגל, ונמסור את הכדור מאחד לשני. כל אחד שמקבל את הכדור צריך לומר סוג של משיכה שקיימת היום בעולם.

נסכם ארבע משיכות עיקריות:

1. כסף.
2. אוכל.
3. כבוד.
4. בנים - בנות (לא נדבר על משיכה מינית אלא על משיכה טבעית בין נער לנערה, בין איש לאשה).

עוד סוגי משיכות בימינו:

1. משיכה למחשבים, משחקים.
2. משיכה לראות תמונות לא צנועות, סרטים.

3. משיכה לבזבז זמן על דברים לא חשובים.

4. אולי גם - ספורט...

נפתח דיון:

מהי ההגדרה למשיכה? רצון חזק.

לשם מה ה' ברא לנו רצון חזק? "בראתי יצר הרע" - לשם מה? רצון גורם לנו התקדמות בכל תחומי החיים. אדם בלי רצון אינו מגיע לשום מקום. בלי רצון לכסף, לאוכל, לכבוד - העולם לא היה מתפתח, אנשים לא היו עמלים, לא היו מתקדמים. בלי משיכה בין בנים לבנות לא היו ילדים בעולם, לא הייתה המשכיות.

נסביר שהיצר הרע שה' ברא בנו, הוא רצון. עם הרצון הזה אפשר להשתמש טוב (ואז הוא יצר טוב) ואפשר להשתמש רע (ואז הוא יצר הרע). ה' נתן לנו את התורה שתנחה אותנו איך להשתמש עם היצר הזה, עם הרצון הזה, לטוב. "בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין" - התורה נותנת טעם, תבלין, ליצר הרע.

שלב ג:

נערוך מספר תחרויות. העיקרון בכולן יהיה שככל שהשלב יותר מתקדם יותר קרוב לניצחון, המשימות נהיות יותר ויותר קשות.

לדוגמה: בהתחלה צריך לרוץ מרחק מסוים בזמן מסוים, המצליחים יעברו לאחר מכן לשכיבות שמיכה בזמן מסוים, המצליחים יעברו לאחר מכן שוב ריצה אבל למרחק ארוך יותר, וכן על זה הדרך.

אחר-כך נשחק 'שלושה מקלות'.

בסוף המשחק, נשאל את החניכים: מדוע המשימות בסוף היו יותר קשות מאשר המשימות בהתחלה?

ככל שהשלב במשחק יותר מתקדם, הקושי גדל יותר. כך גם ב'שלושה מקלות'. ככל שהמרחק גדל, קשה יותר להצליח. אבל ההגעה לשלב מתקדם במשחק מעידה על הכושר ועל היכולת הטובה של השחקן.

כדאי להביא פרס לחניך שהכי התאמץ, ולא דווקא למקום הראשון...

נסביר שבדורנו יש קשיים לרוב, בעיקר בנושא הצניעות, קשיים שבעבר לא היו! סרטים, תמונות, פרסומות, אינטרנט, טלוויזיה, סמרטפונים, רחוב. זה אומר שעברנו שלב, שאנחנו מתקדמים בצעדים גדולים לגאולה!

נספר שהאמורא רב יוסף אמר שהוא מוכן לשבת בצל הגללים של החמור בדור הגאולה.

הגמרא בסנהדרין צח: כותבת: "אמר עולא ייתי ולא איחמיניה וכן אמר [רבה] ייתי ולא איחמיניה רב יוסף אמר ייתי ואזכי דאיתיב בטולא דכופיתא דתמריה.."

כלומר: עולא ורבה אמרו שיהיה להם קשה בדור המשיח, לכן הלזואי שיבוא כבר, אבל שהם לא יצטרכו להיות שם ולסבול. רב יוסף לעומתם אומר הלזואי שיבוא, ואשב בצל הגללים של חמורו של המשיח.

כוונת הדברים היא שהוא מוכן לסבול את כל החומריות הנוראה עם כל הקלקולים שבה ולהתמודד אתם, רק כדי לזכות להיות בדור הענק הזה! איננו צריכים לפחד מקשיים, אלא לראות בהם אתגרים שחייבים לעבור בהצלחה.

סיכום:

נשאל את החניכים:

- מה הוא 'ניסיון'? ניסיון מלשון 'נס'.
- מה זה 'להעלות על נס'? לרומם, להגביה. מטרת הניסיונות היא לרומם אותנו ולהעביר אותנו לשלב הבא. כל בני האדם בעולם חווים קשיים. קושי מוליד גדולה, מוליד הנהגה. מרבית בני האדם גדלים בזכות הקשיים שלהם.

נחלק צ'ופר ונסיים.

אפשרויות לצ'ופר:

אאונה בכוח האדק:

הפמד העאוק ביותר שלנו הוא לא שא אנמנו חלפיק אדי. הפמד העאוק ביותר שלנו הוא שאנמנו בעלי עוצאה שאעל לכל שיצור. זה האור שבנו, לא האפלה שבתוכנו, שאפמיך אותנו יותר אכול. אנמנו שאעליק את עצמנו, אינה זכות יש לי להיות אבריק, יפהפה, אוכשר ואהוב? לאען האאת, אינה זכות יש לכך לא להיות???

אריאן ויליאמסון

פעולה שנייה

תורה תבלין

מטרת הפעולה:

- החניך יכיר את שני צדדי המטבע של היצרים (הטוב והרע).
- החניך יבין מה תפקיד התורה במערכת ההתמודדות עם היצר.

עזרים: אביזרים להצגות.

שלב א:

נזכיר את ארבע המשיכות החזקות כיום בעולם: כסף, אוכל, כבוד, בין איש לאשה.

נחלק את השבט לארבע קבוצות. כל קבוצה תקבל משימה: להציג הצגה של עולם שבו אין משיכה לאחת מהמשיכות שהזכרנו (לדוגמה קבוצה אחת מציגה עולם בלי רצון לאכול, קבוצה שניה עולם בלי רצון לכבוד וכולי).

ניתן להם כמה דקות להתארגן. ננסה לכוון אותם לרעיון: בהצגה יראו עולם הרוס ללא מטרה וללא התקדמות.

אנשים בלי רצון לאכול, לא יעבדו בשדה, הארץ תישאר שוממה, יגוועו ברעב. אנשים ללא רצון לכבוד לא יפתחו שום דבר ולא ישיגו הישגים גבוהים (אין מכוניות, טלפונים, כבישים, מדינה, צבא). אנשים בלי רצון לכסף לא ימכרו כלום ולא יעבדו (עולם שבו כל אחד חי לעצמו בלי ליצור קשר עם הזולת). ועולם שבו אין משיכה בין איש לאשה יהיה עולם חד פעמי עם מנגנון השמדה עצמית. דור אחד - והכול נעלם. אין ילודה ואין המשכיות.

נספר שהגמרא ביומא סט מספרת שחכמים התאספו וביקשו שיעלם יצר הרע של עבודה-זרה. תפילתם נענתה וגור אריה של אש יצא מקודש הקודשים. לאחר מכן ביקשו רחמים שיתבטל גם יצר של העריות. משתפילתם נענתה, לא מצאו ביצה בת יומה בכל הארץ. לכן החזירו אותו אך החלישו אותו מעט. כלומר, היצר הוא כוח גדול! בלי היצר אין המשכיות. חכמים הבינו שחייבים את היצר בעולם.

(אפשר לפתח דיון על יצר עבודה זרה, למה אותו כן ביטלו. נסביר שהרמה

הרוחנית ירדה גם היא, בטלה הנבואה. הרצון לאלוהות ירד בכל העולם).

שלב 2:

נשאל היכן עובר הגבול? מתי היצר חיובי ומתי הוא שלילי? לפני שנענה על השאלה נתחלק לשתי קבוצות.

לקבוצה אחת נאמר לעמוד במעגל, כך שבין כל שני חניכים יהיה מרחק של שני מטר. חניך אחד (חשוב לבחור חניך שלא ייפגע מהמעמד) יעמוד באמצע וינסה לצאת, כאשר בכל רגע נתון מותר רק לשלושה חניכים להצטמצם וליצור חומה אנושית. רק ברגע שהם מתרחקים מותר לשלושה חניכים אחרים להצטמצם. (אפשר לשנות את החוקים לפי המציאות בשטח, העיקר שמטרת החניך שבאמצע תהיה לצאת מהמעגל, ושהעומדים במעגל יקשו עליו לצאת). נקפיד שלא תיווצר אלימות.

לקבוצה האחרת נאמר לעמוד במעגל גם כן. נכניס חניך אחד פנימה ונכסה את עיניו. החניך יצטרך לזהות את הסדר של העומדים במעגל לפי הקולות של החניכים (חיות, כחכוחים, נחירות וכולי).

לאחר מכן נשאל: מדוע חניך אחד ניסה כל הזמן לצאת מהמעגל, ואם לא הצליח נפסל, ואילו החניך האחר, כלל לא ניסה לצאת מהמעגל וגם אנחנו לא ניסינו לחסום אותו?

התשובה היא: חוקים.

זו גם התשובה לשאלה הקודמת, מתי היצר חיובי ומתי הוא שלילי - חוקים.

כמוכן נסביר שחוקים אלה הם כמו חוקי טבע, כלומר הם הדבר הנכון והמתאים ביותר. חוקי התורה הם הדבר הטוב ביותר בעבורנו, הם החוקים שנועדו לטובת האדם כדי שיוציא לפועל את נשמתו. לכן אנחנו מקיימים חוקים אלה גם אם התכלית שלהם אינה מובנת לנו.

שלב ג:

נסביר שאלוקים ברא את העולם הזה, והוא ברא אותו עם "הוראות הפעלה",

עם "חוקים למשחק". הוא קובע בעזרת התורה מתי הכבוד הוא טוב (כבוד תורה, כבוד תלמידי-חכמים, כבוד אב ואם) ומתי הוא שלילי (גאוה, אנוכיות). הוא קובע מתי משיכה בין איש לאשה היא טובה (זוג נשוי, בקדושה ובטהרה) ומתי היא שלילית (גילוי עריות, לא תתורו, מחשבות אסורות וכולי).

זהו פירוש הביטוי: "בראתי יצר הרע - בראתי לו תורה תבלין" - ה' ברא בנו רצון חזק, אך הוא, לכשעצמו תפל, בלי טעם. התורה היא הטעם של הרצון, היא המעניקה לו משמעות, והיא הקובעת מתי הוא חיובי ומתי הוא שלילי. התורה מתווה דרך ברורה לאדם, בזכותה הוא יודע מה הוא צריך לעשות עם הרצון שלו ולאן להתוות אותו.

סיכום: היצרים והמשיכות מקיימים את העולם, אבל הם באים עם 'חוקים', 'הוראות הפעלה'. התורה מתווה לנו כיוון לרצון. מסמנת דרך ברורה. מתי הרצון הוא חשוב ורצוי (עשה), ומתי הוא אסור בתכלית האיסור (לא תעשה). אותה פעולה - אם ה' ציווה עליה היא מצווה, ואם הוא אסר אותה היא אסורה. בעזרת התורה היצר מקבל תבלין, מקבל טעם. אפשר לקום בבוקר בשמחה - יש דרך ברורה!!!

נפתח דיון כהכנה לפעולה הבאה. אם המשיכות דוחפות אותנו קדימה, למה אסור לחטוא?

חשוב שנסכם ונסביר כי החטא חמור מצד עצמו. הוא יוצר בעיות קשות מאוד והורס את היכולת לבנות בעתיד בית ולכוון את הכוחות למקומם הנכון.

אבל, בשלב של אחרי מעשה, צריך תמיד לחשוב: 'מה הלאה?', 'איך אני מתקדם מכאן?' במקום להמשיך ליפול.

חייבים להדגיש שוב ושוב את שני הצדדים האלו - אסור בשום אופן לחטוא! ה' אסר עלינו, זה סימן שזה לא טוב לנו. לא מתאים לנפש שלנו.

(אפשר להוסיף שאנחנו נענש על כך, אבל כמוכן איננו שומרים את המצוות מאימת העונש אלא מהרצון לחיבור עם ה')

ומצד אחר: אם חוטאים, אסור להתייאש! חייבים ללמוד מהטעויות ולהתקדם!

[פעולה שלישיית אין ייאוש בעולם כלל! יש תקווה!]

מטרות הפעולה:

- החניך יבין שאסור לחטוא, אבל לכל הנופלים יש תקווה ואסור להתייאש, ממשיכים קדימה!
  - החניך יבין שה' אוהב אותנו כמו אבא.
- עזרים: דפי מקורות, דפי שירים (ביום חול גם השירים להשמעה), קטע של הרב הוטנר.

שלב א:

נשחק את המשחק 'זיכרון אנושי':

מהלך המשחק:

בוחרים מתנדב שיצא.

שאר השבט מתחלק לזוגות כאשר כל זוג מציא תנועה משותפת (הרמת יד, גירוד באוזן וכדומה). הזוגות מתערבבים ביניהם ויושבים כך ששום חניך לא יישב ליד בן זוגו.

קוראים למתנדב שיצא, ואומרים לו שברשותו עשרה ניסיונות ניחוש כאשר על כל ניחוש נכון הוא מקבל ניחוש נוסף. החניך מצביע על שני חניכים ואומר להם לעשות את התנועות שלהם. כך, כמו במשחק הקלפים יאסוף את הזוגות שמצא, עד שיגלה את כולם. בני זוג שזוהו מסמנים זאת באמצעות הורדת הראש.

אפשר נוספת: לבחור שני חניכים שישחקו זה נגד זה.

לתשומת הלב: הקפידו שלא ייוצר מצב שבו חניך יישאר ללא בן זוג! אם אין הרבה חניכים בשבט אפשר להחליט שלכל חניך תהיה תנועה משותפת עם חניך אחד וצליל משותף עם חניך אחר. צריך לזהות את שני הזוגות של כל חניך.

שלב 2:

נדבר עם החניכים. נסביר שבמשחק אמנם אסור לטעות, אבל מי שטעה יכול להתקדם בזכות הטעויות שלו ולדעת איך הוא משתפר להבא. נמשיל את הבחירה ברע לנסיעה באופניים - אם יורדים מהר צוברים מהירות. אפשר להשתמש במהירות לתנופה לעלייה גדולה, ואפשר לבזבז אותה בנסיעה במישור.

נסביר שהחיים שלנו מורכבים מעליות ומירידות. כמו מוניטור ללב שהתרשים שבו מתקדם בגלים, עולה ויורד. כשהפס ישר - זהו סימן שהאדם מת. אנשים חיים תמיד מתקדמים או נסוגים, הם אינם עומדים במקום.

נדגיש שאסור חס וחלילה לבחור ברע, אבל מי שחושב שבגלל שהוא נפל הוא אבוד ואין לו סיכוי להמשיך, רק מבסס את עצמו בבוץ. היצר הרע הוא נבל, בתחילה משכנע אותנו ליפול, לאחר מכן הוא מכניס אותנו לבוץ של ייאוש וחיילון. אסור לנו לתת לו את הניצחון הזה. (הביטוי בחירה ברע והביטוי נפילה מכוונים לאותו דבר, אך בחירה ברע זה ביטוי שממחיש הרבה יותר את המעשה הלא טוב, מאשר נפילה שהוא מושג יותר מופשט, לכן נשתדל לומר 'בחירה ברע').

שבע ייפול צדיק וקם. אנשים חושבים שהפירוש הוא שעל-אף שהצדיק נופל שבע פעמים הוא מצליח לקום ולהישאר בצדקותו. הרב הוטנר זצ"ל מביא שדווקא בזכות הנפילות הצדיק מצליח לקום ולהיות צדיק, בזכות הלמידה מטעויות, בזכות יכולת ההתחדשות, ובזכות האמונה בה' תמיד.

את המכתב הזה כתב הרב הוטנר לתלמיד שכתב לו כי הוא מרגיש שאין לו סיכוי לחזור בתשובה.

אהובי וחביבי, שלום וברכה!

מכתבך הגיע לידי, ודבריך הגיעו ללבי.

דע לך חביבי כי עצם מכתבך מתנגד הוא לכל התיאורים הנמצאים בו. והנני בזה להסביר לך תוכן משפט זה.

רעה חולה היא אצלנו שכאשר מתעסקים אנו בצדדי השלמות של גדולינו, הננו מטפלים בסיכום האחרון של מעלתם. מספרים

אנו על דרכי השלמות שלהם, בשעה שאנחנו מדלגים על המאבק הפנימי שהתחולל בנפשם.

הרושם שלך על גדולי ישראל מתקבל כאילו יצאו מתחת יד היוצר בקומתם ובצביונם. הכל משוחחים, מתפעלים ומרימים על נס את טהרת הלשון של בעל החפץ חיים זצ"ל, אבל מי יודע מן כל המלחמות, המאבקים, המכשולים, הנפילות והנסיגות לאחור שמצא החפץ חיים בדרך המלחמה שלו עם יצרו הרע - משל אחד מני אלף. ודי לנבון שכמותך לדון מן הפרט אל הכלל.

התוצאה מזה היא כשנער בעל רוח, בעל שאיפה, בעל תסיסה מוצא בעצמו מכשולים, נפילות, ירידות, הרי הוא דומה בעיניו כבלתי "שתול בבית השם". שלפי הדמיונות של נער זה, להיות שתול בבית השם, פירושו הוא לשבת בשלוות נפש על נאות דשא של מי מנוחות וליהנות מיצרו הטוב, כדרך שצדיקים נהנים מזיו השכינה שעטרתיהם בראשיהם במסיבת גן עדן, ולאידך גיסא, לא להיות מרוגז מסערת היצר על דרך הכתוב של "במתים חופשי.

אבל דע לך, חביבי, ששורש נשמתך הוא לא השלווה של היצר הטוב, אלא דווקא מלחמתו של היצר הטוב. ומכתבך היקר והנלבב מעיד כמאה עדים כי אכן לוחם נאמן אתה בצבאותיו של היצר הטוב.

- יש ביטוי באנגלית שאומר, הפסד קרב, ותנצח במלחמה. בודאי שהנך נכשל ועומד להיות נכשל (אין בזה משום פתיחת פה לשטן), ובכמה מערכות תיפול שדוד. אבל אני מבטיח לך שלאחר הפסד כל מערכות תצא מן המלחמה כשזר על ראשך, והטרף החד מפרפר בין שינך.

החכם מכל אדם אומר "שבע ייפול צדיק וקם", והטיפשים חושבים כי כוונתו בדרך רבותא: אף על פי ששבע ייפול צדיק, מכול מקום הוא קם. אבל החכמים יודעים היטיב שהכוונה היא שמהות הקימה של הצדיק היא ה"שבע הנפילות" שלו. וירא את כל אשר עשה והנה טוב מאוד. טוב זה יצר טוב, מאוד זה יצר הרע.

בן מלך שעשוי מאבנים טובות/שולי רנד

היה שווה הכל לראות את הפנים שלו,
מתעגלות בתדהמה, חלשה דעתו
נחתי עליו בלי רחמים
כל כלב בא היום שלו הנה בא היום שלו
ניחמתי את עצמי
פה תהא קבורתו
ככה זה כשנלחמים על החיים
אני דיברתי הוא הקשיב
יכולתי לשמוע את הראש שלו רעות חושב
כל כך רציתי להכאיב
שלחתי לו את השורה הזאת מכל הלב

אמרתי לו
אני בן מלך שעשוי מאבנים טובות
אתה שומע
מכף רגל ועד ראש מרגליות
אתה שומע

טוב הייתי קצת תמים קצת תמים לחשוב
שבזה זה יגמר
כמעט פרחה נשמתי עת חזר לו הצבע לפנים
הזכיר לי מה שרק אני והוא יודעים עלי
כמה אני חסר
פה תהא קבורתי
זה לא צחוק זאת מלחמה על החיים
אני שתקתי הוא דיבר
תמיד ידע אותי בכחש לערבב
נזכרתי בעצת קדושים
שלחתי לו את השורה הזאת מעומק הלב
אמרתי לו
אני בן מלך שעשוי מאבנים טובות

אהובי, הנני לוחץ אותך אל לבבי, ולוחש באוזנך, כי אילו היה
מכתבך מספר לי אודות המצוות והמעשים הטובים שלך, הייתי
אומר שקיבלתי ממך מכתב טוב. עכשיו שמכתבך מספר על דבר
ירידות ונפילות ומכשולים, הנני אומר שקיבלתי ממך מכתב טוב
מאוד. רוחך סוערת לקראת השאיפה להיות גדול.

אתה הוא השתול בבית השם!

בהשתתפות בסבלך, בביטחון בניצחונך, בתפילה להצלחתך

יצחק הוטנר.

שלב ג:

נראה לחניכים שלטים עם הציטוטים הבאים:

"ישראל - אף-על-פי שחטא ישראל הוא". (סנהדרין מד.)

"בין כך ובין כך קרויין בנים". (קידושין דף לו. דברי רבי מאיר וכך נפסקה
ההלכה).

נקריא את הסיפור 'לא היה ולא נברא' של הרב ליאור אנגלמן. הסיפור מחדד
את אהבת אב ואם לבנם ומתוכו נלמד מהי אהבת הקב"ה אלינו. (מופיע
בנספחים של חבריה ב')

נצעק בקול גדול עם אש בעיניים: לא להתייאש אם אנחנו רואים שיש
ניסיונות!!! - נעמוד בהם בגבורה ונדע שכך העולם פועל!!! כך ריבוננו של
עולם מנהיג אותנו.

סיכום:

נחלק דפים עם מילות השירים שבחרנו (ביום חול אפשר להשמיע גם את
השירים), ונדבר עליהם (לא צריך את כולם, די באלו שאתם מתחברים אליהם).

אתה שומע

מכף רגל ועד ראש מרגליות

אתה שומע

היה ממש מפחיד לראות את הפנים שלו

מתכרמות במשטמה

נטרפה דעתו

השורה הזאת הילכה עליו אימים

נשך בעט ירק שרט עשה

כל מה שביכולתו

זקן שכמותו

כל כך עלוב בלי מסכה על הפנים

אני שתקתי

הוא הכאיב, או הו, איך הוא הכאיב

על נשמתו הוא חג ליחידתי אורב

בכוחותיי האחרונים

שלחתי לו את השורה הזאת לתוך הלב

אני בן מלך שעשוי מאבנים טובות

אתה שומע

מכף רגל ועד ראש מרגליות

אתה שומע

מרגליות

אתה שומע

מרגליות

השיר מתאר מאבק בין האדם ובין עצמו - היצר הרע שבו. לפעמים האדם גובר ולפעמים היצר. המלחמה כאן היא מלחמה על החיים, כי זו מלחמה שתכריע אם אני חזק דיי כדי להתגבר ולהיות עצמי, או שאפסיד, ואמנם אחיה, אבל חיים משועבדים לרצונות זרים. עבד.

תמיד צריך להזכיר ליצר שאנחנו בני מלכים! אנחנו קדושים! מי אתה בכלל?

כשהיצר עונה ולא נשאר פראייר, זה מפחיד. הוא באמת יודע עלי הכול! כמה

אני רע! איזה ייאוש!

ושוב, מזכירים לעצמנו שאנחנו בני מלכים, ותמיד נישאר כך!

וכשהיצר - המלך הזקן והכסיל כמעט ומנצח ומפיל את האדם ברשת הייאוש, הידיעה הזו של היות האדם בן מלך מחזירה אותו להתמודדות התמידית. למלחמת החיים שלו.

לילה כיום יאיר/אביתר בנאי

שוב אני נלחם

מגנט מושך למטה

זה בנקודות הקטנות

במילות עידוד

הפעם אני לא לבד

איזה קרב, אלוקים אדירים, איזה קרב

בין הבור למים

לפחות יש פה קרב

לפחות יש מים

פעם היה רק בור

לילה כיום יאיר...

אני מרתיח את המים

זיכרונות צפים

מאיימים לשרוף הכל

יש מגירות שעדיין אני לא פותח

עד שיוסיף בי אור

זה בנקודות הקטנות

במילות עידוד

לשרוף ת'נעליים

לכפתר את חולצת הכפתורים הלבנה

להציע לך כוס מים

לילה כיום יאיר...

לאורך הנחל שנובע בי
מבין העצים עומד הבית שלי

כאן יש מאבק של חוזר בתשובה. כל אחד מאתנו הוא חוזר בתשובה קטן.
חוטא ושוב שב.

המלחמה חוזרת, מושכת אותו למטה לנקודות נמוכות. אבל הפעם הקרב
שונה. האדם אינו לבד - הוא מאמין שהקב"ה אתו! (תלמוד בבלי מסכת סוכה
דף נב עמוד ב):

אמר רבי שמעון בן לקיש יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש להמיתו
שנאמר צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו ואלמלא הקדוש ברוך הוא שעוזר
לו אינו יכול לו שנאמר ה' לא יעזבנו בידו ולא ירשיענו בהשפטו).

כשהאדם משווה את המאבק עכשיו הוא מגלה שנכון, יש קרב בין הבור
(החלל הריק והחשוק, הרוע) ובין המים (כוח החיים, אין מים אלא תורה), אבל
הוא מתנחם בעצם הקרב. לפחות אני לא אדיש. לפחות אני רוצה להשתנות!
פעם גם זה לא היה...

לילה כיום יאיר. עתידים החושך והרוע להפוך להיות טוב. ננצח!

אנה אפנה / ארז לב ארי

אני רודף אחר חוקיך, מחד
מאידך תשוקתי אותי רודפת.
בוש ונכנע אבוא בשעריך.
והלילות הארוכים והבדידות והשנים,
והלב הזה שלא ידע מרגוע.
עד שישקוט הים, עד שינוסו הצללים.

לאן אלך, אנה אפנה, כשעיניך מביטות בי
איכה אברח, איך לא אפנה?
בין אמת לאמת, בין הלכה למעשה
בין הימים ההם לזמן הזה.

בין הנסתר לנגלה, בין העולם הבא לעולם הזה.

רודף אחר חוקיך, מאידך תשוקתי אותי שורפת
עזה כמוות איומה כנדגלות
הלילות הארוכים והבדידות והשנים
והלב הזה שלא ידע מרגוע
עד שישקוט הים, עד שינוסו הצללים-השיבני!

לאן אלך, אנה אפנה...

האדם מתאר מאבק תמידי בין הרצון להדבק בקב"ה, ובין הרצונות היצריים
שאינם מרפים מאתנו.

המלחמה הזאת גורמת לאדם לסערת רגשות, והוא מבין שזה יימשך 'עד
שינוסו הצללים', עד הגאולה.

הוא אינו יכול לברוח מרש"ע. הוא יצטרך לתת דין וחשבון על מעשיו. אבל
הוא מבקש - השיבני!

במקום שאצטרך לברוח ממך, קרב אותי אליך. עזור לי להתגבר על תשוקתי.
על האש הזרה הזאת!

אין יאוש / עדי רן

בעורף האויב פצוע וזב דם
באלף הקרבות האחרונים נחלתי כישלון חרוץ
זוחל בין השוחות כבר מזמן שכחתי בשביל מה באתי לכאן זכור
בזיכרון עמום.

אין לי את הלוקסוס להיכנע לא יניחו לי גם שם
יש שומרים בכל מקום פטרולים די צפופים עכשיו
צריך מנוף 10 טון כדי להזיז אותי מכאן
שומע את הקול שאומר לי...

אין יאוש בעולם כלל

אין ייאוש בעולם כלל
אין ייאוש בעולם כלל!

כל יום מתחיל ת'מלחמה ומפסיד מהר מאוד
נושא עיניי מצפה לישועה
זוכר בזיכרון עמום יש לי משימה
יש סיבה למה אני פה על פני האדמה
שומע את הקול שאומר לי אין ייאוש בעולם כלל
קורא את הצדיק שכותב לי אין ייאוש בעולם כלל
שומע את הניגון מתנגן לי

אין ייאוש בעולם כלל,

אין ייאוש בעולם כלל

אין ייאוש בעולם כלל!!

אין ייאוש בעולם כלל!!!

עכשיו אני מנסה לקום יש לי דרך יש לי שליחות
אני צריך להביא את הבת מלך אל המלך
אסור לשכוח! מבחינתי אני יכול כבר להיגמר עכשיו
מבחינתי אני יכול כבר להפסיד אבל אני לא חי בשבילי
אני חי בשביל להביא את הבת מלך אל המלך
שומע את הקול שאומר לי!! אין ייאוש בעולם כלל,

אין ייאוש בעולם כלל

אין ייאוש בעולם כלל

שומע את הקול שאומר לי

קורא את הצדיק שכותב לי

שומע את הניגון מתנגן לי

רבי נחמן מברסלב אומר לי ש...

אומר לי ש: אין ייאוש בעולם כלל!

בן אהוב/אודי דויד

מבוהל, מפוחד שוב חזרתי אליך
מאויים מעצמי, לא רוצה להביט לאחור
לא תמיד כשנפלתי ידעתי לבוא אחריך
כמו בן שב אל אביו ממסע מהכפור

הדפוני השומרים
דלתך לא פותחים
נאבק בכל כוחי לבוא אליך
ועכשיו אני כבר כאן
מתחנן נאמן
הוא מאש - ואני בשר ודם

נשמתי שקפאה, וגופי שרתח כמו נער
ובגדי השחורים, מיוזע, חוזר מהקרוב
כמו פצוע נדחף מהחוץ טרם נעילת שער
מתחנן לאביו, שיביט שוב אליו

הדפוני השומרים...

כשהקיץ ייסוג לאחור, ובגדי שוב ילבינו
אז אשמע את קולו של אבי שקורא לי לשוב
כשהמלך יצא לשדה לבניו יחכה הוא
שוב ארגיש בליבי כאותו בן אהוב

הדפוני השומרים..

נסו לפרש שיר זה ביחד עם החניכים.

למשל: הוא מאש - היצר הרע, ואני בשר ודם,

כשהקיץ ייסוג (חודש אלול) המלך בשדה.

[פעולה רביעית] סור מרע ועשה טוב

מטרת הפעולה:

- החניך יקבל כלים להתמודדות נכונה עם המשיכות והיצרים.
  - החניך יכיר דרכים העלולות להובילו למקומות רעים וילמד להוקיר רגליו מהן. החניך יכיר דרכים המובילות למקומות טובים וחיוביים.
- עזרים: שלט עם טבלת טוב ורע, מסילת ישרים, בלונים ומחטים.

שלב א:

נביא שלט גדול עם טבלה: טוב, ורע. נגדיר יחד עם החניכים מה טוב ומה רע - פעולות, מחשבות, שאיפות, רצונות. לדוגמה:

<u>טוב</u>	<u>רע</u>
לימוד תורה	מחשבות אסורות
עזרה לזולת	גניבה
קיום מצוות	גאווה
תפילה	לראות דברים לא צנועים
שמחה	חוצפה
אמונה	כדורגל

קריאת ספר	רצח
-----------	-----

נבין שהעולם מתחלק לטוב, לרע, ולדברים ניטראליים (כמו כדורגל). שים לב! החינוך מתחלק לארבעה שלבים, וכך גם עבודתו האישית של האדם בהליכה בדרך הישרה:

א. ידיעה שיש טוב ורע.

ב. הגדרה מהו טוב ומהו רע (על-פי רצון ה'- התורה).

ג. **פיתוח רצון** לבחור בטוב ולסור מרע.

ד. מעשה בפועל: סור מרע ועשה טוב!

עיקר ההצעה זה על החינוך! ארצות טוב, ולא להפסיק ארצות טוב!

שלב ב:

נקרא עם החניכים מתוך פרק ג במסילת ישרים

(אפשר לחלק את הצבאים לכמה חלקים כל עוד חניכים ישובו יחד, יאוצו את הקטע שלהם ולאחר מכן ישיבו אותו לשאר השבט.)

פרק ג - בביאור חלקי הזהירות

הנה הרוצה לפקח על עצמו, שתים הנה ההשקפות הצריכות לו: האחת, שיתבונן מהו הטוב האמתי שיבחר בו האדם, והרע האמתי שינוס ממנו. והשניה, על המעשים אשר הוא עושה לראות אם הם מכלל הטוב או מכלל הרע. וזה, בשעת מעשה ושלא בשעת מעשה.

בשעת מעשה שלא יעשה שום מעשה מבלי שישקול אותו במאזני זאת הידיעה. ושלא בשעת מעשה שיעלה לפניו זכרון כלל מעשיו וישקול אותם כמו כן במאזני המשקל הזה לראות מה יש בהם מהרע למען ידחה ואתו, ומה מן הטוב להתמיד בו ולהתחזק בו. ואם ימצא בהם מן הרע, אז יתבונן ויחקור בשכלו איזה תחבולה

יעשה לסור מן הרע והוא וליטהר ממנו.

הא למה זה דומה? לגן המבוכה, הוא הגן הנטוע לצחוק, הידוע אצל השרים, שהנטיעות עשויות כתלים כתלים, וביניהם שבילים רבים נבוכים ומעורבים, כולם דומים זה לזה, והתכלית בהם היא להגיע אל אכסדרה אחת שבאמצעם. ואמנם השבילים האלה מהם ישרים ומגיעים באמת אל האכסדרה, ומהם משגים את האדם ומרחיקים אותו ממנה. ואמנם ההולך בין השבילים הוא לא יוכל לראות ולדעת כלל אם הוא בשביל האמיתי או בכוזב, כי כולם שוים ואין הפרש ביניהם לעין הרואה אותם, אם לא שידע הדרך בבקיאות וטביעות עין שכבר נכנס בהם והגיע אל התכלית שהוא האכסדרה. והנה העומד כבר על האכסדרה הוא רואה כל הדרכים לפניו ומבחין בין האמתיים והכוזבים, והוא יוכל להזהיר את ההולכים בהם, לומר: זה הדרך לכו בו! והנה, מי שירצה להאמין לו, יגיע למקום המיועד. ומי שלא ירצה להאמין וירצה ללכת אחר עיניו, ודאי שישאר אובד ולא יגיע אליו.

כן הדבר הזה: מי שעדיין לא משל ביצרו, הוא בתוך השבילים, לא יוכל להבחין ביניהם. אך המושלים ביצורם שכבר הגיעו אל האכסדרה, שכבר יצאו מן השבילים וראו כל הדרכים לעיניהם בברור, הם יכולים ליעץ למי שירצה לשמוע, ואליהם צריכים אנו להאמין. ואמנם מה היא העצה שהם נותנים לנו? בואו חשבון, בואו ונחשב חשבוננו של עולם, כי כבר הם ניסו וראו וידעו שזה לבדו הוא הדרך האמתי להגיע האדם אל הטובה אשר הוא מבקש ולא זולת זה.

כללו של דבר, צריך האדם להיות מתבונן בשכלו תמיד בכל זמן ובזמן קבוע לו בהתבודדו, מה הוא הדרך האמתי לפי חק התורה שהאדם צריך לילך בו. ואחר כך יבוא להתבונן על מעשיו אם הם על הדרך הזה אם לא, כי על ידי זה ודאי שיהיה לו נקל לטהר מכל רע וליישר כל דרכיו. וכמו שהכתוב אומר (משלי ד): פלס מעגל רגליך וכל דרכיך יכוננו, ואומר (איכה ג): נחפשה דרכינו ונחקורה ונשובה עד ה'.

נסביר: אחרי שאנחנו יודעים שיש טוב ורע, אנחנו צריכים להקשיב למי שיודע כבר איך מגיעים לטוב ואיך בורחים מהרע - התורה וחז"ל. כמו מבוך שרק מי שיושב מלמעלה יודע איך יוצאים ממנו. רק בעלי ראייה כללית מבינים איך יוצאים מהמלחמה בניצחון.

שלב ג:

נתיישב במעגל לפי סדר כלשהו (לדוגמה האלף-בית של שמות המשפחה, לפי הסדר מספרים במשקפים...) כל אחד בתורו ייתן עצה (אם הוא רוצה מחייו הפרטיים, מניסיונו או ממחשבות שלו) איך להימנע מדברים רעים, לזהות מראש מצבים שבהם קשה לי ומראש צריך להימנע מהם. (לדוגמה לא ללכת ברחובות מסוימים, בשעות מסוימות. לא להיכנס למחשב במקום מסוים, בשעות מסוימות בלי סינון וכדומה. להתרחק מחברים רעים. להימנע משיעמום ומחוסר מעש) חשוב לשמור על אוזירת רצינות.

נקום ונתיישב לפי סדר אחר (לדוגמה מספר דודים). נשאל כל חניך בתורו, מה נותן לו כוח? מה ממלא אותו בכוחות חיוביים ומרחיק ממנו דברים רעים ועצבות? לדוגמה: לימוד תורה, תפילה, או סתם התעסקות בדברים חיוביים כמו קריאת ספר טוב, משחק כדורגל, טיולים וכו'.

נשחק "לשמור על הבלון". כל משתתף קושר בלון לגבו (בעזרת חוט שמקיף את מותניו)

ומקבל מחט ביד. על כל משתתף לנסות לפוצץ לאחרים את הבלון ובו-זמנית לשמור על שלמות הבלון שלו. המנצח הוא האחרון שנשאר עם הבלון שלם.

במידה והפעולה מתקיימת בשבת אפשר לשחק 'פינוקיו':

הוראות המשחק: החניכים עומדים במעגל ואוחזים זה בידי זה. אומרים יחד: 'פי-נוק-יו'. בכל הברה כל אחד מהחניכים קופץ קפיצה אחורה. על החניכים להתקדם בקפיצות ולדרוך זה על זה. כל חניך בתורו צועד צעד אחד, או מתקדם לעבר חבר או מתרחק מחבר. חניך שמישהו דרך עליו, נפסל.

נסביר: שכדי לנצח בקרב מול היצר שרוצה לפגוע בנו אנו צריכים להעז לתקוף בלי לפחד ולדעת להתחמק כשצריך. בקרב עם היצר מי שתוקף ראשון הוא המנצח, לכן צריך לדעת להקדים את היצר ולהתגבר כארי לעשיית מצוות וכך להקדים את המכשולים. לזהות מראש מה מסוכן לנו ולברוח ממנו!

כמו כן אנחנו צריכים להיות ערניים, לשים לב מה מחזק אותנו ומה מחליש אותנו. וללכת על הצדדים החזקים שבנו. עלינו להקפיד לא לחשוף את עצמנו למה שאנחנו חלשים בו. לא תמיד נכון לתקוף את היצר ולהתעמת

אתו חזיתית. לפעמים החוכמה היא להימנע מהתמודדות. להתגונן להתרחק ממקומות מסוכנים ולא פחות חשוב למלא את עצמי בטוב, ובקודש. לפעמים גם אפשר להיעזר בדברים שהם ניטראליים, כאשר היצר תוקף אותנו ניתן להפנות את כוחות היצירה לאפיקים שהם 'רשות' כמו ספורט וכדומה וכך לתת ביטוי לכוח המנסה לגרור אותנו לרע. כך הדברים הניטראליים האלה הופכים להיות ממש מצווה!

נסכם: אחרי שאנחנו יודעים שיש רע וטוב, ואנחנו גם יודעים מה רע ומה טוב, אנחנו צריכים לדעת לזהות מראש מתי אנחנו מתקרבים לדבר טוב ומתי חלילה לדבר רע. תמיד נמלא את עצמינו בדברים טובים ונתרחק מדברים רעים, עלינו לחשוב מהם הדברים שמסיטים אותנו לרע ולנסות להתחמק מהקרבה אליהם, לנסות להפנות את הכוחות שלנו לאפיקים אחרים.

נסכם את כל המעריך:

- ראינו שאנחנו בדור גדול דור של גאולה.
- דווקא בגלל שהדור הוא דור ענק הניסיונות גדולים יותר. "כל הגדול מחברו יצרו גדול ממנו".
- ראינו שיש ארבע משיכות עיקריות בעולם: כסף, אוכל, כבוד, בני-בנות.
- הבנו שמישיכה זה רצון חזק.
- הבנו שה' שם בנו את הרצון החזק כדי שהעולם יוכל להתקיים.
- הבנו שמטרת הניסיונות היא לקדם אותנו קדימה. להרים אותנו על נס.
- שאלנו איך נדע מה טוב ומה רע? והבנו שהתורה היא זו שמדריכה אותנו מה טוב לנו ומה מזיק לנו.
- התורה היא החוקים של המשחק "העולם הזה". היא הוראות ההפעלה. התורה היא התבלין של היצר הרע. רצון טוב=יצר טוב. רצון רע=יצר רע.
- הבנו שאסור בשום פנים להתייאש, גם אם נפלנו, איננו נשברים. אנו חייבים להמשיך קדימה! להתבוסס בבוץ של עצמנו גרוע מהנפילה עצמה.
- ראינו שגם לכל הצדיקים היו קשיים ונפילות. אך שבע ייפול צדיק וקם. אין ייאוש! ראינו שצריך ללמוד מהטעויות ולהתקדם מהנפילות.

נספחים

- אחרי שאנחנו יודעים שיש רע וטוב, ואנחנו גם יודעים מה רע ומה טוב, אנחנו צריכים לדעת לזהות מראש מתי אנחנו מתקרבים לדבר טוב ומתי חלילה לדבר רע. תמיד נמלא את עצמינו בדברים טובים ונתרחק מדברים רעים. מה שמנחה אותנו אלו, תלמידי חכמים ותורה.

הצעות ליישום נושא:

1. בעיקרון, ליישום הנושא שלמדנו נדרשים חיים שלמים. חיים שלמים של מלחמות, מאבקים, ניצחונות, חידוש רצונות וחוסר ייאוש. לחיות חיים של גבורה, לא להיכנע לתכתיבי היצר, זהו יישום הנושא הראשון והעיקרי.
2. לימוד שבטי של מסילת ישרים על הסדר.
3. שיחה מרב או מרצה, בנושא תשובה והתגברות על היצר.
4. צילום קליפ מהשירים שהבאנו (בן אהוב, אני בן מלך, לאן אפנה, אין ייאוש, לילה כיום יאיר).
5. כל אחד יחשוב לעצמו מהם המצבים שקשים לו בהתמודדות עם היצר, ויחשוב איך מראש הוא נמנע מאותם מצבים.
6. להכין סטיקר - "איזהו גיבור הכובש את יצרו", ולתלות מעל המחשב או על הפלאפון.
7. שבוע התחזקות. כל אחד מהשבט מקבל על עצמו נקודת התמודדות עם היצר שקשה לו, ושבוע כל אחד מתאמץ בכל כוחו כדי לא ליפול בה. זה יכול להיות תאוות אכילה, סרטים, גאווה, חמדת ממון וכולי.
8. כל אחד מוריד רבע עד שליש מסכום השעות שהוא מקדיש למכשירים שמקשים עליהם...
9. קמפיין עידוד בשכונה או ביישוב לאינטרנט עם חסימה במחשבים ובפלאפונים (אולי קודם, לקחת את זה כמשימה שבטית).

רעיון לתערוכה:

1. סקירה של זירות ההתמודדות שיש בדור שלנו- ברחוב, במחשב, בפלאפון, בעיתון וכולי.
2. ציר זמן של ההיסטוריה עם דמויות אנשים כאשר עם הזמן הדמויות הולכות וגדלות (הדור שלנו דור גדול, לכן גם האתגרים שלו גדולים).
3. אדם שעושה הורדת ידיים עם עצמו (כלומר נאבק עם עצמו לתקן את

(מידותיו)

4. "אל תשמחי אויבתי לי, כי נפלתי- קמתתי!"
5. קומיקס של המעשה הזה: "זה היה יומו הראשון בתור מחנך בכתה חדשה. הוא נכנס לכתה בצעד בוטח ומיד השתטח ארצה. בכניסה לכתה היה מכשול שהתלמידים הניחו, הכתה כולה שאגה בצחוק.. "תלמידים יקרים.."
פתח תוך כדי שהוא מתרומם ומנער את בגדיו, "יש לנו הרבה נפילות בחיים, השאלה אינה האם נפלנו, השאלה היא, האם יודעים לקום?!"

רעיון להצגה:

בן מלך שחטא לאביו. מרוב בושה הוא ברח מהארמון והסתובב בתחושה שהמלך כועס עליו ואינו רוצה לראותו. הוא מתגלגל לרחוב והופך לאחד מבטלני העיר. בהמשך הוא פוגש אדם אחד. גם הוא מסתובב ונראה זרוק, האיש שומע את סיפורו ומנסה לגרום לו לחזור אל אביו ולהאמין שאבא באמת אוהב אותו. כאשר הבן משתכנע ומחליט לחזור, מסיר האיש את התחושת מעליו, ולעיני הבן נגלה אביו שחיפש אותו ולא הסכים לזוותר. זו מסגרת הסיפור, מכאן המריאו על כנפי הדמיון...

סיפורים:

פושע שהוא עד

ג'ימי היה פורץ ותיק ומנוסה. פריצה לוויולה של מר אייזנפלד העשיר הייתה בשבילו משחק ילדים. הוא התגבר בקלות על כל המנעולים המשוכללים ומערכות האזעקה המסובכות, ותוך כמה דקות הסתובב בתוך הבית, בין החדרים המפוארים, העמוסים ברהיטים יקרים ובחפצי אמנות נדירים. מר אייזנפלד נסע לחו"ל לנסיעת עסקים, וזו הייתה ההזדמנות של ג'ימי 'לנקות' לו קצת את הבית.

כפות ידיו של ג'ימי היו נתונות בתוך כפפות עבות. פריצת מנעולים היא עבודה עדינה ביותר המצריכה דייקנות וזריזות ידיים, והכפפות הקשו על ג'ימי את המלאכה, אבל הוא לא חשב

אף לרגע להסיר אותן. הכפפות הללו הבטיחו את חירותו. ג'ימי כבר נתפס פעם בשעת פריצה על ידי המשטרה.

החוקרים נטלו ממנו טביעות אצבעות והכניסו אותו למאגר המשטרה, ולאחר מכן הוא הועמד למשפט. השופט גזר עליו מאסר על תנאי ואמר כי בפעם הבאה לא ירחם עליו ויכניס אותו לשנים ארוכות לכלא. מאז ג'ימי לא הפסיק לפרוץ - אבל נזהר שבעתיים. הוא לבש בשעת ה'עבודה' כפפות עבות,

כדי ששום טביעת אצבע שלו לא תישאר בשטח.

שמועה שהתרוצצה בין הגנבים ידעה לספר כי בסלון ביתו של מר אייזנפלד, מאחורי התמונה הגדולה שמעל הספה, מצויה כספת גדולה בעלת מנגנון פתיחה מסובך, ושם מחזיק מר אייזנפלד מטילי זהב אמיתיים. ג'ימי לא בזבז זמן. הוא צעד ישירות אל התמונה הגדולה והסיר אותה מהקיר. מאחוריה אכן, הייתה קבועה כספת - כספת משוכללת וחדשה ביותר. ג'ימי לא התרגש. הוא היה מסוגל להתגבר על כל מנגנון. הוא הוציא מתיקו כמה מכשירים משוכללים שיעזרו לו לפצח את הקוד, והחל לעבוד. הוא הזיע, וידיו הנתונות בתוך הכפפות המגושמות הקשו עליו את העבודה. מדי פעם התפתה להסיר את הכפפות ולעבוד בידיים חשופות, אבל אז הוא נזכר בטביעות האצבעות שלו שנמצאות בידי המשטרה, וביטל את הרעיון.

ג'ימי עבד כבר שעה תמימה, ועל פי הערכתו נדרשה עוד חצי שעה לפחות כדי לפצח את הקוד הסודי של הכספת. הוא היה עצבני ומרוגז. אגלי זיעה נטפו על מצחו וידיו בתוך הכפפות בערו מרוב חום. הוא היה משלם כל מחיר כדי לסלק את הכפפות הללו...

באותו רגע שמע ג'ימי רחש מאחוריו. הוא קפא על מקומו באימה. הוא לא לבד בחדר! הבית לא ריק! יש פה עוד מישהו! ג'ימי התכונן לזנק לאחור ולנסות להימלט, אבל אז, להפתעתו המוחלטת, הוא שמע קול מאחוריו: 'ערב טוב, אדוני.'

ג'ימי לא זז. מי זה יכול להיות שם, מאחוריו?

'אל תפחד, אתה יכול להסתובב אלי', אמר האיש.

ג'ימי הסתובב באיטיות ובזהירות. בפתח הסלון עמד אדם בגיל העמידה, לבוש בחלוק בית. 'אני המשרת הראשי של מר אייזנפלד', אמר האיש. 'אני רואה שאתה מנסה לפתוח את הכספת. אל תדאג, אני לא אקרא למשטרה. אני רוצה להציע לך עסקה: כשתפתח את הכספת, גם אני אקח משהו לעצמי, וכך שנינו נרוויח'.

ג'ימי חשב שהוא חולם.

'מר אייזנפלד הוא קמצן גדול, והוא בקושי משלם לי', אמר המשרת הראשי, 'אני חושב שזו תהיה הזדמנות טובה לקחת פעם אחת את מה שמגיע לי'.

ג'ימי לא האמין למזלו הטוב. הוא המשיך לעבוד, כשהמשרת מפטפט אתו ומנעים את זמנו בסיפורים מצחיקים על מר אייזנפלד הקמצן החולני. 'אני רואה שאתה מזיע. להביא לך כוס מים?' שאל המשרת. ג'ימי הסכים בתודה. הוא הסיר את הכפפות כדי לאחוז בכוס, ולגם ממנה לרוויה.

עכשיו העבודה התקדמה הרבה יותר מהר. תוך עשרים דקות הייתה הכספת פתוחה לרווחה. המשרת הביט פנימה ושרק בהתפעלות. היו שם עשרות מטילי זהב, ולידם גם שעון זהב משובץ ביהלומים. 'אני אקח לעצמי את השעון', אמר ונטל את השעון היקר. ג'ימי הכניס לתיקו כמה מטילי זהב שכל אחד שווה הון רב, נפרד לשלום מהמשרת, וחזר לביתו שמח וטוב לב.

לפנות בוקר התעורר ג'ימי לשמע דפיקות חזקות על הדלת. עוד לפני שהבין מה קורה, פרצו שוטרים לביתו והניחו אזיקים על ידיו.

'אתה עצור על פריצה לביתו של מר אייזנפלד', הודיע אחד השוטרים לג'ימי, תוך כדי שהשוטר השני כבר מוצא את התיק עם מטילי הזהב.

'אני לא יודע על מה אתם מדברים', היתמם ג'ימי. 'קיבלתי את מטילי הזהב הללו בירושה מדודה שלי'.

'תירוץ יפה, חפ'יפי', גיחך השוטר, 'אבל יש לנו עד שהיית בלילה בביתו של מר אייזנפלד ויש גם טביעות אצבעות שלך על כוס שתייה שנמצאה בבית'.

'אם תסתכל החוצה, תוכל לראות את העד שלנו', אמר השוטר. ג'ימי הביט החוצה. המשרת הראשי של מר אייזנפלד עמד שם וחייך אליו במלוא פיו.

'אבל... גם הוא גנב שעון הזהב', אמר ג'ימי כשהוא מבולבל. 'הוא גנב בדיוק כמוני'.

השוטר הוציא בחיוך את שעון הזהב מכיסו. 'הוא לא גנב את שעון הזהב. המשרת של מר אייזנפלד הוא ישר ונאמן. הוא רק עשה לך תרגיל כדי שתשאיר את טביעות האצבעות שלך על כוס המים, ועכשיו תתכונן לשנים ארוכות בבית הכלא...'

כך היא דרכו של היצר הרע. בתחילה הוא מגיע לפתות אותנו לדבר עבירה, הוא נותן לנו תחושה שהוא החבר הכי טוב שלנו, אבל אחר כך, הוא עולה לשמים, 'מלשין' עלינו ודורש שיתנו לנו עונש על מעשינו הרעים. וכך אומרת הגמרא (בבא בתרא טז עמוד א) שהיצר הרע 'יורד למטה ומתעה את הבריות לחטוא, ועולה למעלה ומקטרג'.

מי שיזכור זאת כאשר הוא עומד בפני ניסיון, יוכל להתגבר עליו יותר בקלות. אם נזכור שאותו יצר הרע שמפתה אותנו, הוא אשר ידאג שנקבל את העונש - נוכל להתגבר עליו ולהימנע מעבירות.

גיבורת הרוח

מאת חגית

[פעולת פתיחה]

מטרות הפעולה:

1. החניכים יחוו את הסתמיות שבחומר ללא משמעות.
2. החניכים ילמדו שהחומר נועד לשרת מטרה, משמעות רוחנית.
3. החניכים יבינו שגבורת הרוח היא היכולת לבנות את החיים על-פי המשמעות שהתורה מציבה לנו.

שלב א: האדם מחפש משמעות

נטיל על החניכים משימה: ליצור מעגל שבו כל אחד מחזיק ביד ימין את הרגל של החבר שמאחוריו ונשען עם יד שמאל על החבר שלפניו. המדריך יזרוק מידי פעם הערות: יפה מאוד! מצוין! הרעיון הוא לבצע משימה בלי מטרה. עד שהחבר'ה ישברו ...

נשב עם החניכים ונקרא את הקטע הבא:

"אסיר שאבדה אמונתו בעתיד- בעתידו- גורלו נחתם. מאבדת אמונתו בעתיד, בטלה גם אחיזתו הרוחנית, הוא היתדרדר וסופו ניוון הגוף והנפש. בדרך כלל התחיל הדבר בסירובו של האסיר בבוקר להתלבש ולהתרחץ ולצאת אל מגרש המסדרים. הוא לא נענה לשום הפצרות, מהלומות ואיומים. הוא הוסיף לשכב על מיטתו, בלי לנוע כמעט. הוא פשוט נכנע. כל נסיון להשיב לאסיר את כוחו הפנימי צריך היה להציב לפניו איזו מטרה לעתיד. כדברי ניצ'ה- "מי שיש לו איזה 'למה' שלמענו יחיה, יוכל לשאת כמעט כל 'איך'..."

מתוך 'האדם מחפש משמעות'. ויקטור פרנקל

נספר על ויקטור פרנקל, אסיר יהודי במחנות ההשמדה בשואה, המתבונן על האסירים ומתוך התבוננות בחוויות שלהם מגיע למסקנה שכל אדם מחפש לעצמו משמעות רוחנית לחיות עבודה. זהו מותר האדם מן הבהמה.

"אני עצמי, כשהביאו אותי אל מחנה הרכוז באושוויץ, הפקרתי כתב יד שהיה מוכן לפרסום. אין ספק, כי רצוני העז לכתוב מחדש כתב יד זה הוא שסייעני לעמוד בתלאות המחנה. למשל, כשחליתי בטיפוס, שרבטתי על גבי פסות ניר קטנות רשומות רבות שנועדו לעזור לי לכתוב את כתב היד מחדש, אם אזכה לחיות עד יום השחרור. בטוחני כי שחזור זה של כתב ידי האבוד בחשכת צריפו של מחנה רכוז באוארי עמד לי להתגבר על סכנת ההתמוטטות." מתוך 'האדם מחפש משמעות'. ויקטור פרנקל

נשאל את החניכים מה עצבן אותם במשימה שקיבלו. נגיע למסקנה שהחלק המעצבן הוא החוסר במטרה למה שאנחנו עושים, האדם אינו אוהב לעשות סתם אלא מחפש משמעות למעשיו.

שלב 2: רוח גבורה

נקריא לחניכים נתונים רבים על חוסנה הכלכלי והצבאי של מדינת ישראל. נעורר את החניכים לדיון מה חסר לנו היום במדינה? מה ההבדל בין המדינה שלנו לצרפת וארה"ב? נגיע איתם להבנה שאמנם יש קשיים בצד החומרי של המדינה אך העיקר הוא שקומת הרוח חסרה לנו היום במדינה.

הקמת המדינה ובניית הגוף החומרי שלה הם השלב הראשון של הגאולה, זו כרגע משימה חומרית שרובה נעשה. כעת צריכים אנשים מלאי רוח גבורה שיכניסו תוכן פנימי וקדושה בכל המפעל העצום הזה!

נסביר שגבורת הרוח פירושו היכולת להוביל דברים מתוך רוח גדולה של גאולה. הרב קוק קורא לזה 'לזרוק נשמה בגויה הלאומית' להיות אנשים שפועלים מתוך רוח גדולה ובגבורה לבנות עוד קומה בתהליך גאולתנו.

נסכם: עם ישראל בדורנו, כמו האדם הפרטי, מחפש משמעות. התפקיד שלנו כמי ששייכים לציבור המחובר לתורה הוא להסביר את משמעות שיבתנו לארץ - בניין הגאולה השלמה.

נתונים על מדינת ישראל:

- ישראל מדורגת במקום הראשון ביכולת חדשנית, במקום השני ביזמות ובמקום השלישי בחדשנות גלובלית!
- נמנית על שמונה המדינות היחידות, שיכולות לשגר לוויינים לחלל!
- בחמש השנים האחרונות שיעור הצמיחה בישראל עמד במצטבר על 21% , השני בגובהו מבין כל 34 המדינות החברות ב-OECD!
- לפי מחקר Economist-הבריטי, ישראל נמצאת במקום ה-20 בעולם בסעיף של "היכן הכי כדאי להיולד"!
- תוחלת החיים בישראל לגברים היא במקום הרביעי בעולם!
- סקר של חברת 'בלומברג'- מערכת הבריאות של ישראל: במקום השישי בטיבה בעולם!
- על פי הערכות- ישראל תגיע תוך ארבע שנים לעצמאות בתחום האנרגיה, ותוך שבע שנים תהיה יצואנית אנרגיה! (2014)
- מאגרי הגז שהתגלו בחופי ישראל עתידים לספק גז בשווי מיליארדי דולרים!
- ישראל מובילה בתעשיית ההייטק בתחום הסטארטאפים (המצאות טכנולוגיות)!
- ישראל נמצאת במקום הראשון של זוכי פרס נובל ביחס לגודלה!

נשאל את החניכים מה לדעתם הסיבה לעזיבה הפתאומית הזו. לאחר שיעלו את האפשרויות הנראות להם נפרוס את התמונה הכוללת:

"אלקנה ואשתו בניו ואחיותיו וכל קרוביו היה מעלה עמו לרגל, ובאים ולנים ברחובה של עיר, והיתה המדינה מרגשת והיו מתקבצין עליהם הגברים לבד והנשים לבד, שכן האיש מדבר עם איש והאשה עם האשה... ושואלין אותן: להיכן תלכו? ואומרים: לבית ה' שבשילה, שמשם תצא תורה ומצוות, ואתם למה לא תבואו עמנו ונלך יחד? מיד עיניהם משגרות דמעות, אומרים להם: נלך עמכם? ואומרים להם: הן. עד לשנה הבאה חמשה בתים, לשנה אחרת עשרה בתים, עד שהיו כולם עולים. ובדרך שהיה עולה שנה זו לא היה עולה שנה אחרת, עד שהיו כולם עולים. אמר לו הקב"ה: אלקנה, אתה הכרעת את ישראל לכף זכות, וחינכתם במצוות וזכו רבים על ידך - אני אוציא בן ממך שיכריע את ישראל לכף זכות ויחנך אותם במצוות. הא למדת שבשכר אלקנה שמואל" ילקוט שמעוני שמואל א, עז)

אלקנה, אבי שמואל, עולה מדי שנה למשכן. הוא מרגיש כי המצב בעם ישראל אינו מזוהר. מעטים הם העולים למקום השכינה ועל כן הוא מחליט לעשות מעשה. אלקנה הוא מגיבורי הרוח של עם ישראל - רוחו הגדולה מזהה בעיה במציאות, הוא קם בגבורה ועושה מעשה, משנה מציאות, לא מהסס אלא מתחיל לפעול.

נסביר את המשימה שנתנו בהתחלה - אנחנו נמצאים בדורות של גאולה. אך דווקא בדורות אלו, עם ישראל מתפזר לכל כך הרבה זרמים ומקומות, מחשבות שונות ודעות שונות. מטרתנו היא לכנס על-ידי רוח גדולה (הנשיפה) את כל אלה לביאת הגאולה.

אפשר לסיים בקריאת פסוקים מתוך נבואתו של יחזקאל, ולהסביר שאנחנו ממש בשלב הזה, השלב שבו העצמות כבר התחברו זו לזו - יש לנו מדינה מפותחת. כעת תפקידנו הוא להפיח את הרוח בעצמות האלה:

{א} הִיְתָה עָלַי יָד הַיְיָ וַיֹּצִיאֵנִי בְרוּחַ הַיְיָ וַיְנִיחֵנִי בְּתוֹךְ הַבְּקָעָה וְהִיא מְלֵאָה עֲצָמוֹת: {ב} וְהֶעֱבִירֵנִי עֲלֵיהֶם סָבִיב סָבִיב וְהִנֵּה רַבּוֹת מְאֹד עַל פְּנֵי הַבְּקָעָה וְהִנֵּה יְבִשׁוֹת מְאֹד: {ג} וַיֹּאמֶר אֵלַי בֶּן אָדָם הֲתַחְיֶינָה הָעֲצָמוֹת הָאֵלֶּה וַאֲמַר אֲדֹנָי אֱלֹהִים אַתָּה יָדַעְתָּ: {ד} וַיֹּאמֶר אֵלַי הִנָּבֵא עַל הָעֲצָמוֹת הָאֵלֶּה וַאֲמַרְתָּ אֲלֵיהֶם הָעֲצָמוֹת הַיְבִשׁוֹת שִׁמְעוּ דְבַר הַיְיָ: {ה} כֹּה אָמַר אֲדֹנָי אֱלֹהִים לָעֲצָמוֹת הָאֵלֶּה הִנֵּה אֲנִי

מביא בכם רוח וחייתם: {ו} ונתתי עליכם גדים והעלתי עליכם בשר וקורמתי עליכם עור ונתתי בכם רוח וחייתם וידעתם כי אני ה': {ז} ונבאתי כאשר צויתי ויהי קול כהנבאי והנה רעש ותקרבו עצמות עצם אל עצמו: {ח} וראיתי והנה עליהם גדים ובשר עלה ויקרם עליהם עור מלמעלה ורוח אין בהם: {ט} ויאמר אלי הנבא אל הרוח הנבא בן אדם ואמרת אל הרוח (ס) כה אמר אדני אלהים מארבע רוחות באי הרוח ופחי בהרוגים האלה ויחיו: {י} והנבאתי כאשר צויתי ותבוא בהם הרוח ויחיו ויעמדו על רגליהם חיל גדול מאד מאד:

שלב ג: מפת הצרכים

נפרוש לפני החניכים את ציור מפת הארץ. ננסה יחד אתם לכתוב על המפה, מהן המשימות שיכניסו רוח במדינה שלנו? היכן הם חושבים שיש אפשרות להכניס עוד קדושה?

וכאן כבר ניתן להמשיך ולשאול - איפה אנחנו בכל זה? איך אנחנו כשבת מוסיפים קודש באומה?

נפתח גם את הכיוון האישי - לימוד תורה, עבודת המידות וכו'. וכן את הכיוון הלאומי - חיזוק תודעה יהודית, הפצות, כתיבה ברשתות חברתיות וכו'.

רעיון לצ'זפר:

"גדולים המולאים וחלואות והופכים חלואות לאציות. גדולים העוסקים באעשין קטנים והופכים את האעשין לגדולים."

(הרה אשה צבי נריה)

"...ועדיין תלוי ועואד הצורך הגדול לצרוך נשאה באיזה אמוסבה כו ולהחם לצלמות ולהאיר בקרבה את התוכן הארוואק של חיייה את אטאת חיייה האלוהייק שהוא אקור תלצואותיה ואעייין ישעה אאנו ישאבו איק בעשן.."

(הראי"ה קוק)

[פעולה שנייה] יהודי מתורבת

מטרות הפעולה:

- החניכים ילמדו על התרבות המקיפה אותנו- התרבות המערבית.
- החניכים ילמדו על מלחמת התרבות שיש בדורנו.
- החניכים יעמדו על הצורך ביצירת תרבות יהודית ועל הדרכים למימוש חזון זה.

שלכ א: סיפור

נקריא את הסיפור 'אני ותרבות המערב'.

קוראים לו מתי,

הוא טיפוס מאוד סימפטי.

הוא נולד בארץ ישראל להורים ציוניים,

שהיו פה עוד בין הראשונים.

הם הפריחו כאן במדינה את כל השממה,

וחינכו לאהוב אותה ממש מהנשמה.

הם דיברו רק על עבודה עברית,

ובביתם לא שמעו מוסיקה לועזית.

אך ככל שגדל הנער והפך לאיש,

נוכח לדעת שהמצב הוא די מביש:

שאינ לנו תרבות מקורית משלנו,
ושתרבות המערב משתלטת על כולנו.
הוא אפילו ניסה לזעוק ולהסביר -
אך לאיש מלבדו זה לא נראָה סביר.

ואז, כשכבר כמעט אמר נואש,
עלה בראשו רעיון חדש.
הוא ילך רחוק מעבר להרים,
ויקים שם עיר עם כמה חברים.
זו תהיה עיר מקורית, עיר עברית,
ללא כל זכר לתרבות המערבית!

אנשים החלו לנהור לעיר,
אולם פה ידידנו היה זהיר.
לא כל אחד לעיר יתקבל,
קודם יצטרך להבחן ולהשקל:
יבדקו טוב טוב בין חפציו ודבריו,
אם אין בהם זכר לתרבות המערב.

וכך עברו לפניו הנבחנים - המון רב,
אך העניין היה קשה משחשב.
למשל, כאשר הגיע עוז ירון -

בעל חנות כלים ברמת השרון -
אמר שמוכרים אצלו בחנות
את כל כלי הבית ומוצרי האיכות:
Bosh, Panasonic ואפילו 'על-האש',
"כבעל חנות", הוא אמר, "אני דואג להתחדש".
סיכם מתי "תסלח לי מר ירון",
והוסיף בעדינות, "זה לא בא בחשבון".

מלבדו הגיעו לעיר עוד הרבה אנשים,
שלהתקבל אליה היו נחושים.
בין השאר הגיע גם אליאב, בייניש מ'מרכז הרב'
שכבר בכניסה החל לפרוק את מטענו הרב:
ספרי קודש רבים, כסאות, שרפרפים,
שולחן תוצרת "Rim", מפות ובגדים.
אולם בצד עמדה חבילה לא קטנה,
שאת ידידנו מתי מאוד סָקרנה.
פתח אליאב את אותה החבילה,
ובתוכה - שומו שמיים - מה נתגלה?? -
מחשב נייד תוצרת "Dell",
שגרם לידידנו להתחיל להשתולל;
הוא הסתכל על אליאב כולו מזועזע
ולו רק מעצם המחשבה והתעוזה:

חלקם מתאימים וחלקם לא כל כך שייכים.
היו גם כאלה שמתי לא הצליח לקבוע,
אם הם מתרבות של טוב או תרבות של רוע.

ואז, כעבור זמן, הגיע האיש,
ומיד מתי התחיל לא טוב להרגיש.
הוא שפשף את עיניו וצבט את ידו,
אך האיש באמת היה כאן לידו.
לגופו מכנסי "Castro" וחולצה מ"Delta"
ומתי לא ממש הבין מה הקטע -
נעליים של "Adidas" וגרביים מ"Nike",
תיק של "Zara" וכובע מ"Nike"??
בידו מזוודה עם מלא מדבקות -
תמונות מעשרות ארצות ומדינות.
ידידנו מתי הלך והאדים,
ניסה להגיב אך לא מצא מילים.
אולם אז ניגש האיש ולדבר החל,
ואמר לו שקודם כל יפסיק להיבהל.
"אני יודע שאני כל כולי תרבות המערב,
ולא אגור פה בעתיד - בטח לא עכשיו.
רק קראתי את המודעה בעיתון,
ובאתי להבהיר את דעתי בנידון.

"להכניס לפטופ לעיר העברית!?"

זהו שיא השיאים של התרבות המערבית!!"

אליאב, שקצת נפגע,
ביקש ממתי טיפה להירגע.
הוא פתח את המחשב וביקש ממתי להסתכל,
על תיקיה ושמה "שירי ארץ ישראל";
הצביע אליאב גם על "שיעורי הרב אבינר",
וכך החל תיקיה-תיקיה עובר.
"הנה אחת של נופים ואתרים בגליל,
שניה עם מוסיקה חסידית לחליל.
ואם מחשב כזה הוא כל כך נורא,
אז המצב של העיר הוא בכי רע!"

ידידנו מתי נהיה קצת מבולבל,
על דבר כזה לא חשב בכלל.
מִחַד זו תרבות עברית כשרה ללא חשש,
אך מאידך בכלי של תרבות מערבית ממש!
הוא ישב וחשב, זמן רב חלף בשעון,
אך למרות זאת לא מצא מתי פתרון.
בינתיים הגיעו לעיר עוד אנשים,

לדעתי בתרבות מערבית אין פסול, ושום בעיה אין במוצרים מחו"ל. נעליים קניתי שם פשוט כי הן יפות, ומה זה משנה אם הן מישראל או רק מיובאות? ואם אני שומע שירים מסוימים ששומעים כולם אז אני בסה"כ נהנה וגם מתחבר לשאר העולם. נראה לי שחוץ מסיסמאות על תרבות המערב לא הצלחת לחשוב על שום טיעון יותר מורכב; אני חושב שכדאי שתחשוב עוד כמה פעמים, לפני שאתה רץ ומקים עיר מעבר להרים; לדעתי הגיע הזמן שתוודה ותגיד שתרבות המערב היא באמת העתיד; ועכשיו אפשר פשוט להסביר לכל אחד, שתרבות עברית ומערבית יכולות ללכת יד ביד."

כך סיים האיש את נאומו,

כשהוא משאיר את ידידנו המום כולו. כאב לו הראש - למתי - והוא הרגיש ברע, הוא לא חשב שהעניין יהיה מסובך נורא. לפניו עוד מונחת הייתה רשימה של אנשים, שלא הספיק החליט לאן הם שייכים, וחוץ מזה גם ערערו לו את הביטחון בזה שתרבות המערב היא כזה אסון.

חשב ידידנו מתי שעה ושעתיים ולבסוף החליט לשים על הדלת שלט בינתיים: "יסלחו לי כל ההמונים שבחוץ מחכים אבל אני חייב רגע לעצור ולעשות 'חושבים'; אני חייב להתאמץ ולחשוב על כך זמן רב: אני ותרבות המערב - דו שיח או דו קרב?"

נקרא עם החניכים את הדברים הבאים:

"מלחמת התרבות היא מלחמה. אבל בשונה ממלחמה רגילה, זו אינה מלחמה של אנשים נגד אנשים ולא משתמשים בה בחרבות וברובים, בטנקים ומטוסים. זוהי מלחמה מסוג אחר לגמרי, ובה צריך כלי נשק והכשרה מקצועית שונים לחלוטין. זו מלחמה של רוח, של דעות, של בירורים עמוקים ושל השקפות.

מלחמה זו, אינה כנגד הקמים עלינו לכלותינו מבחוץ, אלא כנגד התרבות הרעה החודרת אל תוכנו, זוהי התמודדות עם הסיגים החודרים לתוך חיינו הפנימיים."

(מלחמת התרבות, הרב אלי הורביץ הי"ד)

כאן נדבר עם החניכים על החיים שלנו? היכן אנחנו חווים את המלחמה התרבותית הזו? כדאי לדבר על דוגמאות שהם מכירים - שלטי חוצות שהם פוגשים, רשתות חברתיות, קטעים אקטואליים מפרשיות שמתפרסמות במדינה וכולי. אפשר אף לנתח עם החניכים את מה שאנחנו מכירים ופוגשים ברוב, להציף שאלות: האם אנחנו רוצים להיות כמו מה שמסדרת התרבות מסביב? נדגיש שתרבות יהודית מטרתה להרים את האדם ולא רק לתאר את הבוץ שבו הוא נמצא. המטרה היא לתת ביטוי לנשמה היהודית בכל הכלים האפשריים.

שלב 2: משחק

אגודלים זקופים: נעמוד או נשב במעגל כאשר כל חניך נותן יד לחניכים שמשני צידיו באופן כזה ששני האגודלים שלו נשארים זקופים כלפי מעלה. נכריז שלוש, ארבע ו... וכל אחד צריך לנסות להוריד את שני האגודלים של שני החניכים שמצדו ולהצמיד אותם מתחת האגודל שלו. (כמו במשחק הקווא-קווא)

נדבר עם החניכים על החשיבות של גבורת הרוח בדור הזה. אנחנו נמצאים בעיצומה של מלחמה תרבותית קשה עם כל השובב אותנו. נעורר את החניכים לחשיבה כיצד נשארים יציבים ולא נכנעים לכל מה שהחברה הכללית מציעה לנו אלא בודקים כל דבר האם הוא נכון על פי עולם הערכים שלנו. כמו האגודלים הזקופים, "ומרדכי לא יכרע ולא ישתחוה", ננסה לחשוב ולחזק את עצמנו בעמידה בפני אתגרי השעה.

שלב ג:

לסיכום: נדבר על חשיבותה של התרבות שלנו, על חשיבות השירה והיצירה. כדי להבין יותר את הדברים אפשר להיעזר במספר מתודות, לדוגמה:

נקריא את הקטע 'לב אלי' בקול רגיל, כמו מישהו שקורא טקסט:

"לך אלי תשוקתי.

בך חשקתי ואהבתי.

לך ליבי וכליותי.

לך רוחי ונשמתתי."

ולאחר מכן נדבר על ההבדל בין קריאה זו ובין הרגעים הגדולים מלאי ההוד וחרדת הקודש אשר בהם החזן בבית הכנסת מפייט את הפיוט הזה בערב יום כיפור. באופן כזה הדברים נוגעים בלב לאין ערוך יותר מאשר קריאה רגילה.

• נחלק את החניכים לשתי קבוצות ונטיל על כל קבוצה משימה - להעביר בצורה מרגשת את אחד המסרים: 'אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני' או 'והיא שעמדה לאבותינו ולנו שלא אחד בלבד עמד עלינו לכלותינו, אלא שבכל דור ודור עומדים עלינו לכלותינו והקב"ה מצילנו מידם'.

נסכם: מוזיקה, ספרות, ציור, פיסול, ריקוד, קולנוע, תקשורת ועוד - הם כלים דרכם אנחנו יכולים להעביר מסרים בצורה מאוד עמוקה שמשפיעים על

הנפש של האדם.

אנחנו צריכים להציב אלטרנטיבה איכותית לתרבות המערבית שסביבנו. תרבות יהודית שנובעת מעולם של קודש. נעודד את החניכים לחפש את תחומי העניין והכשרונות של כל אחד מהם, ונסביר את החשיבות לפתח אותם. ועד אז, נצרוך ונחזק את הסופרים ואת היוצרים שיונקים את השראתם מתוך קודש.

רעיונות לצ'זפר:

"אדק ג'דום- הוזה רעיונות ג'דומים, השראתו נעלה, כישרונותיו ברוכים, אמצעין ארוכים יותר, ארמב האפשרויות שלו לא אובדן. הוא יכול אפוא ליצור יצירות ג'דומות ויפות, עשירות בצורה ולאוקות בתוכן. ג'דומות- אדק קטן- אמצעיו ג'דומים וארמב אפשרויותיו אצומים. אין הוא שולט דיו בחומרים שברשותו, אלא הק שולט בו."

(הרב יעקב אריאל, הלכה ביאנו)

"ג'דום איתי אהוה

תביעה בלתי פוסקת לג'דומות.

אציאותו אוכימה שאפסר להגיע לג'דומות,

והוא אעורר את כוחות הג'דום,

אנביט אותך ואצמיחם."

(הרב אשה צבי נריה)

אזכיר יקר, האמריק הזה הוא 'החמה' ונקודת התמה לבין אל נוסאים רבים האמריקאים את בני הנוער. זו הצלחות אסתיות את הצברים, אברך, להתנוכח ולנסות לחזק את עצמנו ואת החניכים להיות 'גיבורי רוח', אנשים שחם גבולה בקרבם והיא האובילה את אעשיהם.

אחרי אלמוז אל נוסאים אלה ולבן אותם אעצחק עוב ועוב.

נספחים

מקורות מוז'ים בנוסח:
אלמנות התרבות / הרב אלי הוכני
משיה הרוח / הרב שלמה אבינר
אתר 'חברים מקשיבים'

נספח 1: הסיפור 'לא היה ולא נברא' / הרב ליאור אנגלמן. (מתוך 'שקופים')

"היה אחד מהם גדם או חגר או אלם או סומא או חרש, אינו נעשה בן סורר ומורה, שנאמר ותפשו בו אביו ואמו, ולא גדמין. והוציאו אתו, ולא חגרין. ואמרו, ולא אלמין. בגנו זה, ולא סומין. איננו שמע בקלנו, ולא חרשין". (סנהדרין ח).

"עזבו אותי, אני שונא אתכם!" הוא צעק והביט לימינו ולשמאלו בעיניים רושפות אש, אבל הם לא הרפו. הם רגילים למבטים האלה, כבר אדישים לשנאה. האיש שלימינו סימן משהו בעיניו לאישה הניצבת לשמאלו ושניהם הידקו אחיזתם, לופתים אותו בידיהם, נחושים, שותקים. חודשיים ימים עברו מאז בר המצווה שלו, חודשיים בסך הכל. כבר אז התחילו להפציע בהם מחשבות ראשונות על כי "חייבים לעשות לזה סוף". לא מהיום הוא מתנהג כך, כבר מאז היותו קטן, אבל הייתה תקווה בלבם כי בהגיעו לגיל מצוות הדברים ישתנו. חודשיים לאחר המאורע הוא שצלצל כאלפי פעמוני אזהרה, כבר גמלה בליבם ההחלטה.

שניהם הלכו בצעדים מהירים, למראית עין בטוחים בהחלטתם, מבעד לביטחון המופגן האיץ הלב את דפיקותיו, נתן ביטוי לספקותיו. נזכרים בלילה ההוא שלאחר בר המצווה, ובכל שהתרחש בעקבותיו. "את שומעת, חמשת אלפים דינרי זהב! וממי הוא גונב, הבן שלך? - ממני... כסף שמונח בכיס הפנימי של החליפה שלי בשביל לשלם למלצרים ששימשו בבר המצווה שלו.

"בודאי בעלי ידיים אנחנו, שאם לא כן לא היינו יכולים לתפשו".

"האם בעלי רגליים אתם, או שמא חיגרים?"

בודאי בעלי רגליים אנחנו שאם לא כן לא היינו עומדים.

"האם פה לכם? האם אוזן שומעת? האם עיניכם רואות?"

"כן, בודאי. רואים, שומעים, ומדברים כראות".

"אם כך הכול כשורה", אמר הדיין בקול ענייני "אפשר להתחיל במלאכה".

האיש הביט באישה, גם היא הביטה בו, מבקשים לחזק זה את זה. הילד נאחז תוזזית, זיעה שטפה את מצחו, שוב ביקש לצעוק אך קולו נאלם.

הדיין היושב מימין רמז לחבריו והחלו הדיינים להתלחש ביניהם. לבסוף אמר אב בית הדין: "אין באפשרותנו לקבל הצהרתכם על דבר תפקוד איבריכם. החוק מחייב אותנו לבדוק זאת במעמד הזה. אל דאגה, זה ייקח דקות ספורות. תצטרכו למלא אחר כמה הוראות. תחילה נעקוב אחר תקינות הידיים. אמא ואבא, שחררו אחיזתכם. ועתה, נבדוק אם אינכם גידמים. אנא חבקו את בנכם. מתקשים מאד. אני מבין..." אמר הדיין. "אולי הרגליים תקינות. אנא שבו, והושיבו בנכם על ברככם. זה לא פשוט. ועכשיו

העיניים - הישירו מבט אל בנכם. ראו את רעידתו. ראו - הוא בנכם. האם הן מסוגלות להוריד דמעה על צרתו? והאוזניים - האם הן נכונות לשמוע פעם אחת בנחת את דברי הבן? לשמוע באמת? הבה ננסה. והפה, הפה שאמר 'בננו זה סורר ומורה', היש בכוחו לומר 'בננו אתה'? אני רואה, הפה מתקשה". אמר הדיין וכתב דבר מה על הקלף שלפניו. "אם תפיקו מפיהם תיבה אחת של אהבה, אזי יתברר כי אבריכם תקינים ונוכל להתחיל במלאכת הרגימה". הדיין נענה בשתיקה.

עיניו של הבן לכדו במבטן את עיני הוריו. הוא לא היה בטוח אבל נדמה היה לו כי הוא ראה שם משהו. גם להם נדמה היה כי הם רואים בו משהו. באוזניהם שמעו את הדיין חותם את הדיון ומכריז: "סורר ומורה - כיוון שהוכר כבן, לא היה ולא נברא", ויצאו.

הצעות ליישום נושא:

1. ראשית, בסוף המערכה כדאי לעורר דיון עם החניכים לאן הם חושבים שכדאי לקחת את הנושא. החניכים בגיל זה בוגרים מספיק כדי לחשוב על כיווני חשיבה יצירתיים. יתרון נוסף: הם יכולים לבחור את הנקודות הנוגעות ביותר אליהם ביצירת תרבות יהודית.
2. בתחום התרבות אפשר לקיים מפגש עם יוצרי תרבות יהודית. נכין עם החניכים נושא לשיחה ושאלות ונקיים מפגש עם יוצר ברוח יהודית, סביב נושא זה.
3. עידוד צריכת תרבות יהודית בקהילה.
4. יריד של מוצרי תרבות יהודית. אפשר להקדיש את הרווחים לארגון הפצה כמו 'ראש יהודי', 'מעייני הישועה' וכו'.
5. גם בחיים שלנו האישיים או בסניף ישנם דברים שיונקים מהתרבות המערבית. אפשר להוביל עם השבט מהלך לתיקון סניפי בנושא.